

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**TERORISMUS JAKO GLOBÁLNÍ BEZPEČNOSTNÍ
HROZBA**

Autor práce: Tomáš Hůlka

Studijní obor: Bezpečnostně-právní

Forma studia: Prezenční

Vedoucí práce: doc. Ing. Dr. Štefan Danics, Ph.D.

Katedra: Bezpečnostně-právních studií

2019

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce – v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS a v tištěné podobě knihovnou VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucího a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce doc. Ing. Dr. Štefan Danicsovi Ph.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce. Dále chci poděkovat své rodině za podporu při studiu.

ABSTRAKT

HŮLKA, T. *Terorismus jako globální bezpečnostní hrozba : Bakalářská práce.* České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, z. ú. 2019. Vedoucí práce : doc. Ing. Dr. Štefan Danics, Ph.D.

Klíčová slova: terorismus, Islámský stát, elektronický džihád, bezpečnost, protiteroristická opatření

Bakalářská práce analyzuje projevy terorismu jako globální bezpečnostní hrozby. Podrobněji se věnuje organizaci Islámský stát, objasňuje pojem elektronického džihádu a v neposlední řadě zohledňuje specifika mezi formami mezinárodního a globálního terorismu. Dále se teoretická část věnuje protiteroristické politice, jejím nástrojům a opatřením v boji proti terorismu, a to jak na úrovni Evropské unie, tak na úrovni České republiky. Praktická část mapuje informovanost české společnosti o terorismu a interpretuje jejich pocit bezpečí. Dále praktická část zjišťuje vnímání efektivity protiteroristické politiky Evropské unie.

ABSTRACT

HŮLKA, T. *Terrorism as a Global Security Threat : Bachelor thesis*. České Budějovice : The College of European and Regional Studies, z. ú. 2019. 77 s. Leader of bachelor thesis : doc. Ing. Dr. Štefan Danics, Ph.D.

Key words: Terrorism, Islamic state, electronical jihad, security, anti-terrorism measures

The Bachelor thesis focuses on the structure, history and acts of terrorism. In further detail it deals with the organisation Islamic state, clarifies a concept of electronic jihad and last but not least, defines differences between phenomena of international and global terrorism. As a next step the theoretical part deals with an European and Czech anti-terroristic policy, with its measures and instruments in the fight against terrorism. The practical part shows the awareness of Czech society about terrorism and interprets their feeling of safety. Furthermore the practical part detects the perception of effectivity of the European union anti-terroristic policies.

Obsah

Úvod.....	8
1 Cíl a metodika bakalářské práce	9
2 Základní vymezení terorismu a jeho typologie.....	10
2.1 Definice terorismu	10
2.2 Typologie terorismu	12
3 Globální terorismus a jeho aktuální projevy	16
3.1 Vztah mezi mezinárodním a globálním terorismem	16
3.1.1 Mezinárodní terorismus	17
3.1.2 Globální terorismus.....	18
3.2 Islámský stát a jeho aktivity	19
3.2.1 Vznik a současnost ISIS.....	21
3.2.2 Aktivity ISIS	22
3.3 Globální elektronický džihád	26
4 Protiteroristická politika EU	28
4.1 Základní koncepční dokumenty	31
4.1.1 Evropská bezpečnostní strategie (2003).....	31
4.1.2 Strategické směry 2020	32
4.1.3 Evropský program pro bezpečnost (2015-2020).....	34
4.2 Specifické protiteroristické dokumenty.....	37
4.2.1 Prohlášení k boji proti terorismu (Madrid – 2004)	37
4.2.2 Akční plán EU na boj proti terorismu (2004)	38
4.2.3 Prohlášení Rady k útokům v Londýně (2005)	39
4.2.4 Strategie EU pro boj proti terorismu (2005)	40
4.2.5 Akční plán EU boje proti terorismu (2006)	43
4.2.6 Strategie EU pro boj proti radikalizaci a náboru teroristů (2005).....	43

4.3	Nová protiteroristická opatření od roku 2015	44
4.3.1	Směrnice o boji proti terorismu	44
4.3.2	Směrnice o opatřeních proti praní peněz nebo financování terorismu.....	45
4.3.3	Akční plán EU proti nezákonnému obchodování a využívání střelných zbraní a výbušnin	47
4.4	Právní protiteroristické nástroje EU	48
4.4.1	Prümská smlouva	49
4.4.2	Europol.....	49
4.4.3	Eurojust	51
4.4.4	Úmluva o právní pomoci ve věcech trestních	52
4.4.5	Společné vyšetřovací týmy	52
4.4.6	Evropský zatýkací rozkaz	53
4.5	Bezpečnost České republiky	53
5	Výzkum.....	55
	Závěr	68
	Seznam zkratk	69
	Literární zdroje.....	71
	Zahraniční literární zdroje.....	72
	Elektronické zdroje	73
	Legislativní předpisy.....	74
	Seznam tabulek	76
	Seznam obrázků	77
	Seznam grafů.....	77

Úvod

Terorismus byl po mnoho let považován za rizikový fenomén, avšak nedávná historie ukázala, že jde o globální bezpečnostní hrozbu, jejíž hnacím motorem je zejména stále častější uplatňování násilí při řešení politických a jiných problémů. Téma terorismu a bezpečnosti rezonují ve společnosti více než kdy dříve, a to hlavně díky internetu a masovým sdělovacím prostředkům. Téma práce bylo vybráno nejen pro svou aktuálnost, ale také pro autorův zájem o danou problematiku.

Práce je rozdělena do dvou základních částí, tedy části teoretické a části praktické. Teoretická část se skládá ze tří hlavních kapitol, a to základní definicí terorismu a jeho typologií, vztahem mezinárodního a globálního terorismu a protiteroristickou politikou Evropské unie. První kapitola se zabývá základní definicí a typologií terorismu a jasně ukazuje nejednotnost v názoru na to, co terorismus ve své podstatě znamená. Značná neshoda a široké spektrum přístupů se také týká typologie terorismu. V druhé kapitole se práce věnuje rozdílným aspektům mezi mezinárodním a globálním terorismem a diferencuje od sebe tak tyto dva blízké pojmy. Následně je řešena problematika Islámského státu, především se práce zabývá jeho vznikem a současnými projevy. Práce také poukazuje na stále aktuálnější téma kyberterorismu, respektive globálního kybernetického džihádu. Třetí kapitolou je obsáhlé téma protiteroristické politiky Evropské unie, přičemž v kapitole jsou obsaženy jak základní koncepční dokumenty, základní protiteroristické dokumenty a také konkrétní právní i politické nástroje pro prevenci a potírání terorismu.

Praktická část je cílena na zjištění pocitu ohrožení terorismem a pocitu bezpečí jak na úrovni České republiky, tak na úrovni Evropské unie. Na základě odpovědí v dotazníkovém šetření získává autor náhled na povědomí respondentů o terorismu, o jeho příčinách, o cílech teroristů a v neposlední řadě také získává ohlasy respondentů na protiteroristickou politiku Evropské unie.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Terorismus je v současnosti bezesporu jednou z největších hrozeb pro lidskou společnost a životy lidí. Za svůj vzestup vděčí zejména globalizaci a modernizaci. Dále se jedná o spojení teroristů se skupinami organizovaného zločinu, což významně posílilo jejich finanční a materiální možnosti, ale také prostor k provedení nepředvídatelných útoků.

Záměrem práce je zmapování různých definic a typologií terorismu a přiblížení pracovní minimální definice terorismu. Dále autor nastíní rozdíly mezi mezinárodním a globálním typem terorismu, přičemž se zaměří na analýzu Islámského státu. Teoretická část je zaměřená i na popis stávajících politických a právních opatření Evropské unie v boji proti terorismu. V tomto ohledu autor čerpal zejména z publikací odborníka na evropské právo Bohumila Pikny.

Praktická část má pomocí dotazníkového šetření zhotoveného na serveru www.Survio.com, šířeného přímým odkazem především na sociálních sítích, zmapovat názory respondentů na bezpečnost ČR a EU, dále zhodnotit jejich znalosti a přehled v otázkách terorismu a přístupu EU k boji proti terorismu.

2 Základní vymezení terorismu a jeho typologie

2.1 Definice terorismu

Pojem terorismus lze etymologicky snadno uchopit, neboť jeho základem je latinské slovo *terere/teror/tereo* neboli hrůza/strach/strašit. Pojem terorismus se stal součástí slovníku každého občana i přesto, že s ním většina lidí nemá osobní zkušenost. Síla terorismu spočívá především v nepředvídatelnosti místa, času a způsobu úderu. Jeho účelem není jedním úderem shodit vládu, nebo nastolit nový režim, nýbrž zasít do povědomí občanů fóbií, že nejsou nikde a nikdy v bezpečí. Přestože je to z výše uvedených důvodů silně zpolitizovaný a dalo by se říci i „módní“ termín v oblasti mediální sféry a politiky, nikterak to nepřispívá k jeho lepšímu pochopení a přesnějšímu definování. Ačkoliv se s tímto fenoménem snažíme již desetiletí bojovat, obecné vymezení terorismu stále chybí. Příčinou je především velká rozmanitost a multidisciplinarita tohoto pojmu, neboť do něho zasahují přístupy mnoha společenských věd, jako jsou například politologie, sociologie, kriminologie, ekonomie, strategické a bezpečnostní studie etc. Za trefné ale smutné je nutno považovat konstatování autorů Alexe Schmidta a Alberta Jongmana, že: „[v úsilí vymezit terorismus] vypsalí autoři tolik inkoustu, kolik aktéři prolili krve.“¹ Tito autoři již v roce 1983 ve své studii uvedli na 109 odlišných definic terorismu. S přihlédnutím k faktu, že je dnešní terorismus daleko větší bezpečnostní hrozbou, počet definic úměrně vzrostl, nicméně ani v tomto případě kvantita neznamená kvalitu.

Například Bruce Hoffman ve svém pátrání po definici terorismu vychází především z etymologie kořene slova a určuje tak základní vlastnost tohoto fenoménu. Píše, že: „Při konstruování definice terorismu vznikají na jedné straně buď s příliš velikou obecností při zahrnutí nejrůznějších variant činnosti, anebo na druhé straně s vyloučením řady aktivit při příliš omezené definici. Určitou výhodou při definování jsou ale jasné etymologické základy slova *terorismus*. Svůj původ má v latinském substantivu *terror* (strach, hrůza, zděšení, bázeň nebo metonymicky věc působící strach), či ve verbu *terreo* (třást se, strašit, nahánět strach). Lze tedy konstatovat, že vlastností terorismu je nahánění

¹ SCHMID, P. Alex., JONGMAN. *Political Terrorism: A New Guide to Actors, Authors, Concepts, Data Bases, Theories, and Literature*. New Jersey : Bransaction Publishers, 2005, s. 8.

či šíření strachu. Velká většina expertů se shodne na tom, že se jedná o násilné zastrašování, a tedy že podstatnou vlastností terorismu je systematické užití násilí.²

Dále je ale obtížné nalézt shodu u řady zásadních otázek definice terorismu. Dlouho nepanoval jednotný názor na samotný charakter terorismu, který někdy bývá pojímán jako jistá forma ideologie. V současnosti se však stále dominantněji prosazuje pojetí terorismu jakožto metody (pojaté v širším smyslu) prosazování zájmů, i když terorismus bývá (oprávněně i neoprávněně) často dáván do souvislosti s konkrétními ideovými proudy. Na bázi stoupců a realizátorů této metody se vytvářejí různé specifické entity (teroristé).³ Tato metoda násilného řešení problémů nese podle Hendersona (2001) 4 základní charakteristické rysy:

- *Odesílatele poselství (transmitter), kterým je vždy terorista nebo teroristická organizace,*
- *Terč úderů (target), jímž jsou mrtví a ranění lidé, kteří mají osudovou smůlu, že jsou v nesprávnou chvíli na nesprávném místě,*
- *Poselství (message), které je vždy určeno těm, kdo rozhodují o politice napadených států, tedy nejvyšším politickým činitelům,*
- *Reakci zastrašovaného (feedback), jež je výsledkem politického vyhodnocování po zasazení teroristických úderů.⁴*

Definice odborníků mnoha uznávaných univerzit řeší nejenom charakter terorismu, ale zaobírá se i jeho vykonavatelé, poselstvím a cíli. Uvádí se, že s jejím zněním souhlasilo zhruba 80% dotázaných odborníků, což byla nebývalá shoda.⁵ Tato definice zní: „*Terorismus je metoda vzbuzování strachu prostřednictvím opakovaných násilných aktů, vykonávaných tajnými nebo polotajnými jednotlivci, skupinami či státními orgány z idiosynkratických, kriminálních nebo politických důvodů, přičemž na rozdíl od atentátů nejsou přímé oběti násilí pravým terčem teroru. Okamžité lidské oběti násilných aktů jsou obvykle buď vybrány náhodně (příležitostné terče) z cílové veřejnosti, nebo záměrně (reprezentativní neboli symbolický terč) a slouží k předání zprávy. Komunikační procesy*

² HOFFMAN, Bruce. *Terrorismus Der unkläre Krieg. Neue Gefahren politischer Gewalt*. Frankfurt am Main: Fischer Taschenbuch Verlag, 2001, s. 51.

³ MAREŠ, Miroslav. *Terorismus v ČR*. 1. vyd. Brno: Centrum strategických studií, 2005, s. 18.

⁴ HENDERSON, Harry. *Terorism*. New York: Facts on File, 2001, s. 18.

⁵ KOLEKTIV AUTORŮ. *Encyklopedie: Světový terorismus*. 1. vyd. Praha: Svojtka & Co., 2001, s. 16.

*mezi teroristy (organizací), (ohroženou) obětí a hlavním terčem, založené na násilí a šíření strachu, jsou využívány k manipulaci hlavního terče (veřejnosti) tím, že se z nich stávají terče teroru, požadavků nebo upoutání pozornosti v závislosti na tom, zda jde o zastrašování, násilné donucování nebo šíření propagandy.*⁶

Pro účely této práce se však nejvíce hodí definice českého politologa Miroslava Mareše, který uvádí: „*Terorismus je použití agresivního a excesivního chování (anebo hrozba použitím takového násilí), které je naplánováno s dominantním účelem vyslat vážné zastrašující poselství zřetelně většinu lidí (celkovému publiku) než pouze těm, kteří jsou primárními násilnými akty nebo hrozbami bezprostředně poškozeni.*“⁷

2.2 Typologie terorismu

Podobně jako se doposud nepodařilo najít formuli na exaktní definici terorismu, stejný problém se logicky naskýtá i u typologie tohoto fenoménu. Existuje totiž mnoho prizmat, ze kterých lze na rozdělení druhů terorismu pohlížet. Můžeme terorismus chápat a členit ho podle jeho dopadu a dosahu na určité teritorium, podle jeho ideové motivace, nebo diverzifikovat terorismus podle počtu obětí.

Mezi základní dělení terorismu lze jednoznačně uvést následující druhy:

- 1) Subverzivní terorismus (tj. terorismus zdola proti držitelům moci),*
- 2) Represivní terorismus (tj. terorismus shora, od držitelů moci).*

*I tyto kategorie ovšem nemusí být zcela jednoznačné, protože některé subverzivní teroristické organizace realizují teroristické akce vůči vlastním členům či odpadlíkům za účelem udržení loajality a poslušnosti. Jedná se tedy o jistý represivní terorismus v rámci subverzivního.*⁸

Dále se hojně uvádí typologie rozdělená podle typu aktéra:

- 1) Státní terorismus (představitelný je i terorismus mezinárodní či supranacionální instituce či organizace),*

⁶ ŘEHÁK, David, FOLTIN, STOJAR. *Vybrané aspekty soudobého terorismu*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky-Agentura vojenských informací a služeb, 2008, s. 15.

⁷ MAREŠ, Miroslav, *Terorismus v ČR*. 1. vyd. Brno: Centrum strategických studií, 2005, s. 22.

⁸ MAREŠ, Miroslav, *Terorismus v ČR*. 1. vyd. Brno: Centrum strategických studií, 2005, s. 36.

2) Nestátní terorismus (s podtypy substátního a nadstátního terorismu).

Státní terorismus může být jak represivní i subversivní, přičemž stát může rozličnými způsoby podporovat i nestátní domácí i zahraniční terorismus.⁹ V rámci domácího nestátního terorismu se jedná především o podporu tzv. vigilatistického terorismu.¹⁰ Pokud je řeč o podpoře zahraničního terorismu, může se jednat o ideologickou podporu, finanční podporu, vojenskou podporu, operační podporu, iniciování teroristických útoků nebo přímou účast na teroristických útocích. Taková podpora může být dlouhodobá nebo epizodní.¹¹

V typologii uváděné Bohumilem Píknou dle jeho slov: „...není vyjádřen pouze teritoriální prvek, ale je zohledněn i stupeň brutality, bezohlednosti, stupeň negace právních aspektů, a hlavně důraz na následky teroristických útoků a sledované cíle.“¹²

Jde o tuto typologii terorismu:

- 1) *Vnitrostátní – nacionální, individuální,*
- 2) *Přeshraniční – regionální,*
- 3) *Mezinárodní – islamistický, subversivní,*
- 4) *Globální – mezistátní, nadstátní.*

Pro ujasnění pojmů nutno ještě doplnit rozdíly mezi jednotlivými typy terorismu. Hovoříme-li o přeshraničním terorismu, myslíme tím především terorismus zasahující na území dvou států, kde jako příklad lze uvést španělská organizace ETA s vazbami na území Francie. Jde tedy o specifický druh vnitrostátního terorismu se zahraničními vazbami a aktivitami. Termín mezinárodní terorismus vyhovuje díky jeho četnému používání a uvádění jak v dokumentech OSN, tak v legislativě. Rozdílem mezi globálním a mezinárodním je především ten, že mezinárodní terorismus míří například na změnu zahraniční politiky konkrétního státu, kdežto v globálním terorismu jde o změnu celkového mezinárodního uspořádání (např. chalífát).¹³

⁹ MAREŠ, Miroslav, *Terorismus v ČR*. 1. vyd. Brno: Centrum strategických studií, 2005, s. 37.

¹⁰ MAREŠ, Miroslav, *Terorismus v ČR*. 1. vyd. Brno: Centrum strategických studií, 2005, s. 62.

¹¹ MAREŠ, Miroslav, *Terorismus v ČR*. 1. vyd. Brno: Centrum strategických studií, 2005, s. 67.

¹² PÍKNA, Bohumil. *Vnitřní bezpečnost v právu a politice Evropské unie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016, s. 380.

¹³ PÍKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 3., rozš. vyd. Praha: Linde, 2012, s. 394.

V rámci typologie terorismu často dochází k nepřipustnému slučování kritérií motivace, aktérů, rozsahu a způsobů provádění akcí teroristů. Z hlediska základního stanovení hrozeb a jejich předcházení je třeba stanovit především motivaci teroristů. Podle motivace je možné vypracovat typologii terorismu, která zahrne i "nepolitické formy" terorismu:

- 1) Terorismus kriminální (teroristické akce provedené primárně za účelem získání osobních materiálních výhod),*
- 2) Terorismus patologický (teroristické akce provedené primárně kvůli psychickému sebeuspokojení),*
- 3) Terorismus politický, resp. ideologický (akce provedené z kolektivních pohnutek bez hledání přímých materiálních výhod). Tuto kategorii lze dále dělit na.¹⁴*
 - a) ultralevicový terorismus (anarchismus a komunismus),*
 - b) ultrapravicový terorismus (nacionalismus a neonacismus),*
 - c) etnický a teritoriální terorismus (slovenský, moravský a romský),*
 - d) náboženský terorismus (islamistický, satanistický),*
 - e) ekologický terorismus (eko-anarchistický),*
 - f) kriminální terorismus,*
 - g) psychopatologický terorismus,*
 - h) „single-issue“ terorismus (jednopoložkový či monotematický terorismus),*
 - i) další varianty terorismu (včetně demokratického terorismu).¹⁵*

¹⁴ Typologie terorismu. Ministerstvo vnitra České republiky [online]. Praha: Odbor bezpečnostní politiky, 2009, 9. 6. 2009 [cit. 2018-12-25]. Dostupné z WWW: <https://www.mvcr.cz/clanek/typologie-terorismu.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>

¹⁵ MAREŠ, Miroslav, *Terorismus v ČR*. 1. vyd. Brno: Centrum strategických studií, 2005, s. 36.

Pro ucelení problematiky politického terorismu a k orientaci v ní poslouží tabulka o typologii politického terorismu od Emila Souleimanova.

Tab. 1: Politický terorismus¹⁶

Politický terorismus							
Státní				Nestátní			
Represivní		Subverzivní		Represivní	Subverzivní		
Establishmentu (režimu)	Okupační či válečný (barbarismus)	Realizovaný státem (state- supported)	Sponzorovaný státem (state- sponsored)		Revoluční		Subrevoluční
					Náboženský	Ultralevicový	Ultralevicový
						Etnicko- separatistický	
						Ekologický	
						„Single issue“ (monotematický či jednosložkový	
						Vigilantistický	
						Náboženský	

Podle Jana Eichlera lze terorismus dále rozlišit podle způsobu a metod páchaní útoků. Jako první zmiňuje „*demonstrativní terorismus*“, jehož hlavními metodami jsou především únosy letadel nebo výbuchy nastrožených bomb, na které útočníci dopředu upozorní. Další podobou je terorismus „*destruktivní*“, kdy jde o mnohem agresivnější a krutější činnost, která spočívá v útocích a zabíjení určitých, vytipovaných lidí, zejména politiků či vysoce postavených vojáků. Poslední a v současnosti nejrozšířenější podobou je terorismus „*sebevražedný*“, který je zdaleka nejničivější a nejpodlejší. Podstatou tohoto terorismu je zabití co největšího počtu nevinných civilistů a šíření strachu.¹⁷

¹⁶ SOULEIMANOV, Emil, BELFER. *Terorismus: pokus o porozumění*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010, s. 36.

¹⁷ EICHLER, Jan. *Terorismus a války v době globalizace*. 2., dopl. vyd. Praha: Karolinum, 2010. s. 156

3 Globální terorismus a jeho aktuální projevy

Zhruba dekádu před útoky 11. září ve Spojených státech amerických, což je považováno za nástup globálního terorismu, započal proces globalizace jako následek pádu Železné opony a konce Studené války. Globalizace znamenala dynamický proces překonávající hranice a bariéry jednotlivých států i kontinentů. Výsledkem globalizace bylo nejenom celosvětové rozšíření politicko-ekonomického modelu kapitalismu a liberalismu, ale také vznik zbrusu nových možností v oblasti mezinárodních vztahů. Základními rysy globalizace jsou tedy ekonomická otevřenost, politická průhlednost a globální kultura.

Avšak globalizace s sebou nese kromě zřetelných výhod také nevýhody. Jednou z nich je eskalace zranitelnosti jak jednotlivých států, tak i mezinárodního společenství, o čemž svědčí například fakt, že finanční krize v roce 2008 ve Spojených státech měla nevyhnutelný dopad na celosvětovou ekonomiku. Ani globální bezpečnostní prostředí nezůstalo beze změny, neboť globalizace využily i teroristické a zločinecké organizace, hlavně k rozšíření jejich vlivu pomocí budování nových sítí základen a k náboru rekrutů v jiných státech a kontinentech, než odkud pocházejí. Tímto rozpínáním vznikla hrozba pro celý svět, neboť teroristé mohou udeřit kdekoliv a kdykoliv. Navíc při spolupráci s organizovaným zločinem mohou snadno přicházet k finančním prostředkům, zbraním a výbušninám, nemluvě o zbraních hromadného ničení.

3.1 Vztah mezi mezinárodním a globálním terorismem

Globální terorismus zřetelně vychází z praktik terorismu mezinárodního a zachovává si tak tři základní rysy terorismu. Tyto rysy zmiňuje Jan Eichler: *„Všechny etapy mají tři základní společné rysy. Prvním z nich je to, že teroristé žijí ve společnosti, proti níž chystají zákeřné údery a navíc „slepě a bezohledně útočí na civilní obyvatelstvo“. Jejich přípravy na útok či na úder probíhají za podmínek přísného utajení, typického pro málo početné komunity spikleneckých organizací. Je velmi těžké, ne-li nemožné tyto přípravy postřehnout, nebo dokonce překazit.*

Druhým společným rysem je to, že teroristické organizace se vždy vyhýbají přímému, čelnímu souboji s ozbrojenými silami a ve většině případů se zaměřují na civilní cíle, na něž útočí zákeřně a nečekaně.

A konečně třetí společný rys spočívá v tom, že terorismus jako fenomén bezpečnostních vztahů je vyhraněnou formou komunikace s veřejností a má čtyři hlavní

*složky. Těmi jsou odesílatel poselství (transmitter), terč útoku (target), poselství samotné (message) a reakce zastrašovaného (feedback).*¹⁸

3.1.1 Mezinárodní terorismus

Je vývojovou formou terorismu, jejíž nástup se datuje na přelom 60. a 70. let minulého století, přičemž, jak zmiňuje Bonanate, největší rozmach tohoto typu terorismu byl v období 1968-1978. V těchto deseti letech došlo k 757 projevům mezinárodního terorismu v západní Evropě a z toho z velké části (478krát) byly terčem Itálie, Velká Británie, Francie a Spolková republika Německo¹⁹. Jak už z názvu vyplývá, aktéři mezinárodního terorismu své útoky směřují přes státní hranice a cílí na jiné státy, zejména kvůli jejich vnitrostátní nebo zahraniční politice, se kterou nesouhlasí. Teroristé v takových případech žádají především upuštění od prosazování zájmů napadeného státu v konkrétní zemi, regionu, nebo zanechání utiskování menšin z důvodu jejich vyznání, národnosti a podobně.

K rozvoji a efektivitě mezinárodního terorismu přispěla řada faktorů. Prvním z nich je bezpochyby rozmach letecké dopravy. Popularita letecké dopravy otevřela prostor pro teroristy, kteří unášeli dopravní letadla se stovkami lidí na palubě a využívali tyto rukojmí jako nástroj k vydírání politických činitelů.

Jako další faktor je třeba zmínit mediální, zejména televizní přenosy únosů a jiných teroristických činů. Tato vysílání obsahující unesené, zajaté, nebo dokonce usmrcené lidi vytvářela nevídaný tlak na všechny vrcholné politické činitele.

Posledním faktorem, jež je třeba zmínit, je vstup terorismu do mezinárodní politiky. Tímto vstupem byl podle D. Rapporta moment, kdy došlo k porážce tří arabských států v tzv. Šestidenní válce s Izraelem. Armády arabských států ztratily důvěryhodnost a jejich nesplněnou úlohu převzali teroristé, kteří prohlásili, že zájmy arabského lidu dokáží uhájit lépe než armáda. Jejich hlavním uskupením se stala Organizace pro osvobození Palestiny, jež má na účtu např. masakr izraelských sportovců v Mnichově nebo únos ministrů OPEC ve Vídni.²⁰

¹⁸ EICHLER, Jan. *Globální terorismus jako vážná hrozba pro civilní obyvatelstvo*. In: The science for population protection [online]. Lázně Bohdaneč: Institut ochrany obyvatelstva, 2013. s. 2. [cit. 2018-12-28]. Dostupné z WWW: <http://www.population-protection.eu/prilohy/casopis/14/106.pdf>

¹⁹ BONANATE, Luigi. *Mezinárodní terorismus*. Praha: Columbus, 1997. s. 13.

²⁰ EICHLER, Jan. *Terorismus a války v době globalizace*. 2., dopl. vyd. Praha: Karolinum, 2010. s. 154.

Další zlomový okamžik na poli mezinárodního terorismu nastal na konci 70. let 20. století. V tomto období totiž, za okolností jako byla šíitská revoluce v Íránu a invaze sovětů do Afgánistánu, nastoupil nábožensky motivovaný terorismus. Ten je typický zejména sebevražednými útoky na bezbranné civilní obyvatelstvo. Tito útočníci jsou motivováni vírou, že se z nich po takovém obětování stanou hrdinové a mučedníci. Zmiňovaný druh útoků má vyjadřovat nesmiřitelný odpor vůči jakémukoli pronikání civilizací do islámského světa. Ačkoli nábožensky orientovaný terorismus nemůžeme přičítat jen islamismu, ale také křesťanství, hinduismu a judaismu, nutno dodat, že většina útoků je spáchána právě pod záštitou fundamentálního islámu.

3.1.2 Globální terorismus

Nástup globálního terorismu je podle většiny světových odborníků na terorismus připisován útokům na Světové obchodní centrum v New Yorku. Důvod, proč zrovna tyto útoky považujeme za zlomové, je především vysoký počet obětí blížící se ke 3 tisícům, způsob, jakým teroristé útoky provedli, ale také vzkaz, který útoky nesly, a to vyhlášení války západním civilizacím. K útokům se totiž přihlásila teroristická organizace Al-Káida, jejíž cílem bylo a je porážka Spojených států amerických a jeho spojenců a nastolení chalífátu, tedy islámské teokracie. Cílem globálního terorismu tedy není vydobytí lepších životních podmínek pro národnostní menšinu, či okrajovou skupinu, ale zpravidla jde o prosazování zájmů islamistů, o poškození států profitujících na globalizaci, často vojensky působících právě na území s muslimskou majoritou. Jejich cílem není poškození jednoho konkrétního státu, nýbrž zničení aktuálního společenského uspořádání, boj proti euroamerické civilizaci, především pak proti Spojeným státům americkým, jako hegemonu globalizace.

Jako důkaz globálnosti se v literatuře uvádí, že teroristé už nemají národní, ale celosvětovou identitu a jsou sdruženi do horizontální síťové struktury působící po celém světě. Příkladem lze uvést organizaci Al-Káida, jejíž odnože působí zhruba v 60 zemích světa. Tyto odnože se sice řídí základními ideologickými poselstvími a doktrinárními tezemi, zároveň ale mají velkou rozhodovací nezávislost na ústředí.

Jan Šedivý se ke globálnímu terorismu staví takto: „*Nový typ terorismu se vyznačuje transcendentními cíli a ochotou k sebeobětování, snahou dosáhnout hromadného ničivého účinku a specifickou organizací. Na rozdíl od tradičních forem nový teror většinou nemá jasně formulovanou konkrétní politickou agendu a v čase dosažitelné, dílčí politické cíle. Společným rysem jeho exponentů je extrémní výklad*

určité náboženské víry, černobílé vidění světa a přesvědčení o vlastní vyvolenosti k mesiášskému poslání svět očistit. Překážkou na cestě ke globální spáse je západní civilizace, její instituce a představitelé, kultura, symboly a způsob života. Z fanatické oddanosti víře a z pocitu odpovědnosti k úkolu, který přesahuje individuální život (zápas dobra se zlem, boj proti satanovi), vyplývá ochota k sebeoběti. Boj za svaté ideály je pro teroristu náplní života a smrt v něm životním vrcholem, nejkratší cestou k bohu.“²¹

3.2 Islámský stát a jeho aktivity

Ačkoliv v názvu této organizace figuruje slovo stát, v případě Islámského státu tomu tak není. Mluvíme-li o Islámském státu, myslíme tím nestátní ozbrojenou teroristickou organizaci fungující na základech fundamentálního islámsko-sunnitského učení salafismu.

I přes fakt, že jde o nestátní organizaci, veřejnoprávní i soukromoprávní média často název „Islámský stát“ používají ve svých článcích, či reportážích, čímž vlastně tuto organizaci nevědomě legitimují v očích laické veřejnosti a současně dodávají této organizaci věrohodnost a postavení, které si nárokuje.²² Mezi další často využívaná pojmenování můžeme zařadit zkratky ISIS (Islámský stát Iráku a Sýrie/Islámský stát Iráku a al-Sham), ISIL (Islámský stát Iráku a Levanty), nebo také zkratku Daesh (popř. Daiish, Daash, Daish), což je zkratka pro Al-Dawla Al-Islamiya fi al-Iraq wa al-Sham, arabský název organizace. Zkratka Daesh je často používán záměrně, neboť je známo, že tento název skupina nesnáší. Dokonce jeho použití na svém území trestá řezáním jazyka.²³

Islámský stát se po vyhlášení chalífátu na vydobytém území pasoval do role brutálního autoritářského islámského režimu, přičemž měl i vojenskou a politickou organizaci, která se vyznačovala sofistikovanou hierarchií velitelů. V čele Islámského státu je chalífa al-Bagdádí, jež má k dispozici 2 zástupce pro území v Iráku a Sýrii. Dále disponuje kabinetem ministrů, kteří vedou ministerstva v oblasti financí, dopravy,

²¹ ŠEDIVÍ, Jan. „*Nové paradigma terorismu.*“ Mezinárodní politika. Ústav mezinárodních vztahů. 2003. ISSN 0543-7962. s. 5. [cit. 26.2.2019]. Dostupné z WWW: <http://www.dokumenty-ijir.cz/MP/MPArchive/2003/MP012003.pdf>

²² TAYLOR. *France is ditching the 'Islamic State' name — and replacing it with a label the group hates.* Washington Post [online]. Washington: Washington Post, 2014, 17.9. 2014 [cit. 2019-03-02]. Dostupné z WWW: https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2014/09/17/france-is-ditching-the-islamic-state-name-and-replacing-it-with-a-label-the-group-hates/?utm_term=.1ecf58a4b1b6

²³ TAYLOR. *France is ditching the 'Islamic State' name — and replacing it with a label the group hates.* Washington Post [online]. Washington: Washington Post, 2014, 17.9. 2014 [cit. 2019-03-02]. Dostupné z WWW: https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2014/09/17/france-is-ditching-the-islamic-state-name-and-replacing-it-with-a-label-the-group-hates/?utm_term=.1ecf58a4b1b6

bezpečnosti a vězeňství, ale také ministerstvo pro péči o potřeby zahraničních bojovníků džihádu.²⁴

Islámský stát je mimo teroristické, také organizací náboženskou, neboť si nárokuje autoritu nad všemi sunnitskými muslimy na světě. Jeho ideologický směr je kombinací salafismu/wahhábismu a džihádu. IS je známý tím, že staví na roveň stát a náboženství, vyžaduje dodržování přísné interpretace islámu a islámského práva šaría. S krutostí zachází se svým obyvatelstvem, především s těmi, kteří neakceptují sunnitský a salafistický výklad islámu.

Jedním z mnoha rozdílů mezi IS a al-Kaidou je ten, že IS považoval za primární nepřátele šíity, které nazýval „dýkou“ v srdci islámského světa a vinil je z úpadku islámské civilizace, zatímco al-Káida měla za úhlavního nepřátele USA. Rozdíl byl i v původu velitelů jednotlivých organizací. Zatímco Zarqáwí pocházel z chudých poměrů, byl bez vzdělání a Korán se naučil až ve vězení, Bin Ládín, vůdce al-Káidy, pocházel z bohatých poměrů a vystudoval dokonce univerzitu.

Salafismus (arab. salafija) je široký myšlenkový proud v rámci sunnitského islámu, který se odvolává na „odkaz předků prvních generací islámu“. Tento proud se zrodil v 19. stol. v Egyptě. Snaží se upozornit na „úpadkové“ tendence v rámci islámu a návrat k islámským kořenům. Zároveň jde o modernistické hnutí, které se snaží očistit islám od nemuslimských vlivů. Některé salafistické skupiny se definují jako nepolitické. Naopak ty, které propojují principy salafismu s politickým islámem, bývají někdy zmiňovány v souvislosti s islámským radikalismem. Salafismus bývá často nepřesně interpretován jako synonymum wahhábismu.²⁵

Fundamentalismus je styl myšlení, kdy určité principy se považují za zcela zásadní „pravdy“, jejichž autorita je bez ohledu na jejich obsah nezpochybnitelná a nade vše povýšená. Jednotlivé fundamentalismy mají proto málo, pokud vůbec něco společného, nepočítáme-li to, že jejich stoupenci se vyznačují smrtelnou vážností či zápletem, pramenícím z doktrinální jistoty. Fundamentalismus se zpravidla spojuje s náboženstvím

²⁴ TICHÝ, Lukáš. *Terorismus a energetika na Blízkém východě a v severní Africe, dopady pro EU a ČR*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2017, s. 112.

²⁵ ČEJKA, Marek. *Encyklopedie blízkovýchodního terorismu*. Brno: Barrister & Principal, 2007, s. 165.

*a s vírou v doslovnou pravdivost posvátných textů; lze se s ním však setkat i u politických vyznání.*²⁶

3.2.1 Vznik a současnost ISIS

ISIS je irácká radikální džihádistická organizace. Vznik ISIS je úzce provázán s osobou jménem Ahmad Fádil an-Nazál al-Chalíla, jež je mnohem známější pod jménem Abú Mus'ab az-Zarqáwí, rodáka z města Zarqa v Jordánsku. Jde o člověka pocházejícího z nuzných rodinných podmínek s bohatou kriminální minulostí, který se během své cesty džihádisty vyformoval až ve vůdce jedné z nejnebezpečnějších teroristických organizací a spolupracovníka al-Káidy. Zemřel v roce 2006.

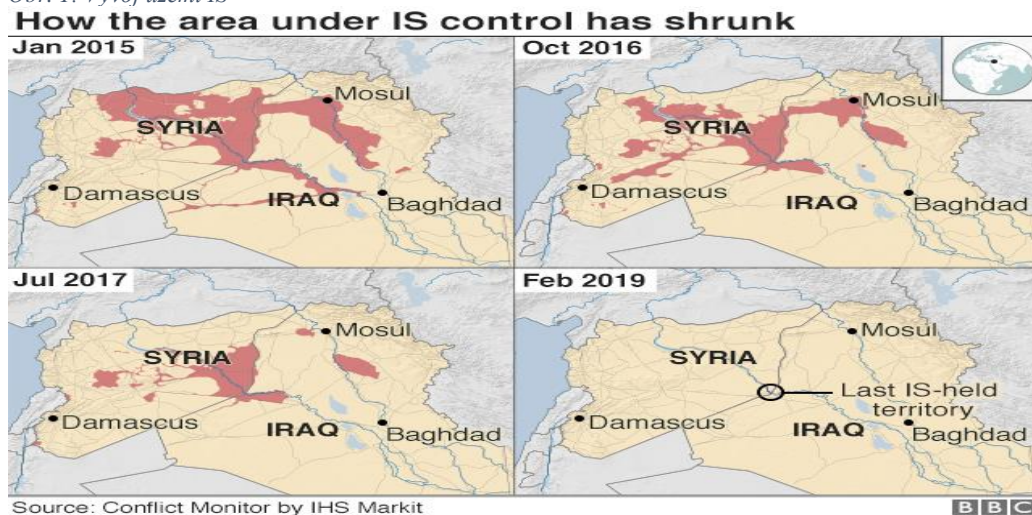
Skupina pod vedením Zarqáwího prošla mnoha transformacemi. Nejprve působila v letech 1999-2004 pod názvem Džamáa at-Tavhíd wa-al-Džihád (Organizace pro monoteismus a džihád) a následně v letech 2004-2006, po zahájení spolupráce s bin Ládinem při amerických intervencích v Iráku, byla známá jako Al-Káida v Iráku (AQI). Po smrti Zarqáwího se vedení organizace chopili Abú Hamza al-Muhajira a Abú Omar al-Bagdádí, kteří přejmenovali organizaci na Islámský stát v Iráku. V roce 2011 začal pronikat ISI i do Sýrie, a to kvůli zapojení organizace do bojů proti vládě Baššára al-Asada. Tento název skupině vydržel až do roku 2013, kdy jí její vůdce, který se dostal do čela organizace v roce 2010, Abú Bakr al-Bagdádí, nechal přejmenovat na Islámský stát v Iráku a Levantě, nebo také Islámský stát v Iráku a Sýrii. Začátkem roku 2014 své působení započal i v Iráku, kde nejdříve získal města Ramádí a Fallúdža v části provincie Anbár. Do půl roku dobyl města Mosul, Tigrít a další, která se nacházejí na severu země. Při tomto získávání území si dokázal poradit se špatně vycvičenou a zjevně demoralizovanou iráckou armádou. Důsledkem rozšíření svého území bylo vyhlášení chalífátu 29. 6. 2014 a změna názvu organizace na Islámský stát.²⁷ V srpnu roku 2014 se bojovníci Islámského státu dopouštějí vraždění a zotročování tisíců členů Jezídské náboženské minority na severu Iráku a současně vydávají několik záznamů, které zachycují stínání hlav zajatců ze západu, především novinářů a dobrovolníků. Následně v září téhož roku zahajují americké vzdušné síly útoky na „de facto“ hlavní město IS, Raqqa. V lednu 2015 je IS na vrcholu, kdy na svém území, sahajícím od západní Sýrie po východní Irák, vládla téměř 8 milionům lidí a inkasovala miliardy dolarů především

²⁶ HEYWOOD, Andrew. *Politické ideologie*. 4. vyd. Přeložil Zdeněk MASOPUST. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 304.

²⁷ TICHÝ, Lukáš. *Terorismus a energetika na Blízkém východě a v severní Africe, dopady pro EU a ČR*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2017. s. 111

z obchodu s ropou, vydírání, loupeží a únosů. V březnu 2016 se syrská armáda zmocňuje historického města Palmyra, ovšem jen do prosince 2016. V březnu 2017 město znovu osvobodila syrská armáda. V červenci 2017 po deseti měsících bojů Iráčané osvobozují město Mosul, avšak kruté boje za sebou zanechaly tisíce mrtvých a téměř zcela zničené město, což znamenalo zhruba 800 000 lidí bez domova. V říjnu přichází IS o kontrolu nad městem Raqqa, které bylo dobyto aliancí Syrských demokratických sil, vedenou Kurdy. Po zmocnění se celé irácko-syrské hranice v roce 2017 irácká vláda deklaruje porážku IS. V únoru 2019 president USA Donald Trump prohlašuje, že úplná porážka IS je otázka týdnů. Poslední baštou IS je vesnice Baghúz na východě Sýrie, ve které podle mluvčího SDF (Syrian democratic forces) Mustafí Bali, zbývají už pouze teroristé.²⁸

Obr. 1: Vývoj území IS²⁹

3.2.2 Aktivity ISIS

Agrese vůči jiným náboženstvím a etnikům

Islámský stát je nechvalně známý zejména pro svoji krutost a nelidské zacházení, které ospravedlňuje tím, že tak činí v souladu s náboženstvím. O jeho konání vypovídá i fakt, že se podle OSN dopustil všech tří nejvážnějších mezinárodních zločinů, a to genocidy, zločinu proti lidskosti a válečných zločinů. Výjimkou nejsou ani případy znásilňování, zabíjení, mučení, otročení, či využívání dětských vojáků. Nejčastějším cílem agrese IS jsou vyznavači jiného náboženství, nebo jiná etnika, což je logické, neboť

²⁸ BBC News: *Islamic State group in Syria: Final assault on jihadists 'begins'* [online]. Velká Británie: BBC, 2019, 01.03.2019 [cit. 2019-03-11]. Dostupné z WWW: https://www.bbc.com/news/world-middle-east-47415554?intlink_from_url=https://www.bbc.com/news/topics/cg41ylwvvgnt/syrian-civil-war&link_location=live-reporting-story

²⁹ BBC News: *After the caliphate: Has IS been defeated?* [online]. Velká Británie: BBC, 2019, 07.02.2019 [cit. 2019-03-06]. Dostupné z WWW: <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-47407440>

potírání těchto skupin, buď konverzí, vysídlením, nebo zabitím, je v souladu s jejich ideologií. Za nevěřící považují kohokoliv, kdo se neztotožní s jejich výkladem islámu.

Mezi nejvíce zasažené náboženské skupiny se řadí skupina Jezidů, jejichž náboženství je směsicí křesťanství, islámu, ale i starověkých tradic. Tato skupina je sunnitskými muslimy považována za vzývatele ďábla, a proto usilují o její vyhlazení. S vyhlazováním Jezidů započal IS už v roce 2014, když se zmocnil iráckého města Sindžár a jeho okolí, ve kterém tvořili majoritu právě Jezidové.³⁰ Ti však nejsou jedinou skupinou, která je v hledáčku IS. Mezi další skupiny patří podle Amnesty International také asyrští křesťané, turkménští šíité, šhabačtí šíité a „manaens“. Na zmíněných skupinách měl IS spáchat etnické vyhlazování historického rozsahu.³¹

Teroristické útoky v Evropě

Prvním teroristickým útokem v Evropě pod záštitou Islámského státu se stal útok, respektive útoky v Paříži v lednu v roce 2015, při kterých zemřelo celkem 17 lidí. V rozmezí mezi 7. a 9. lednem se terčem útoků stala redakce satirického časopisu Charlie Hebdo, košer obchod s potravinami a pařížské předměstí Montrouge. Pachateli byli bratři Kouachiovi a Amedy Coulibaly, ani jeden z útočnicků nevyšel živý.³²

Další série útoků se odehrála v únoru 2015 v dánské Kodaňi. Během dvou dnů došlo ke třem střelným útokům, které zapříčinily smrt 2 lidí a zraněno bylo 5 policistů a sám útočník. Útoky má na svědomí Omar Abdel Hamíd El-Hussain, který pár dní před útoky měl slíbit věrnost Islámskému státu.³³

V listopadu roku 2015 se útočníci znovu zaměřili na Paříž, tentokrát teroristé spáchali celkem 4 útoky v různých částech Paříže, při nichž zemřelo na 130 lidí a zhruba 400 jich bylo zraněno. První série útoků se odehrála u stadionu, na kterém probíhal přátelský fotbalový zápas mezi reprezentacemi Francie a Německa. Po deváté hodině

³⁰ Info.cz. *Islamisté dál vyvraždí jezidy. Svět jen nečinně přihlíží, tvrdí OSN* [online]. Praha: Info.cz, 2017, 03.08.2017 [cit. 2019-03-11]. Dostupné z WWW: <https://www.info.cz/svet/islamiste-dal-vyvrazduji-jezidy-svet-jen-necinne-prihlizi-tvrdi-osn-13839.html>

³¹ Document - *Iraq: Ethnic cleansing on historic scale: the Islamic State's systematic targeting of minorities in northern Iraq*. Amnesty International [online]. 2014 [cit. 2019-11-03]. Dostupné z WWW: <https://web.archive.org/web/20140912161112/http://www.amnesty.org/en/library/asset/MDE14/011/2014/en/1af20d2f-501a-4d5d-b7fc-b52719e8dfd/mde140112014en.html>

³² CNN. CNN: 2015 Charlie Hebdo Attacks Fast Facts [online]. Londýn: CNN, 2018, 24.12.2018 [cit. 2019-03-11]. Dostupné z WWW: <https://edition.cnn.com/2015/01/21/europe/2015-paris-terror-attacks-fast-facts/index.html>

³³ CNN: *Denmark terror suspect swore fidelity to ISIS leader on Facebook page* [online]. Londýn: CNN, 2015, 23.02.2015 [cit. 2019-03-11]. Dostupné z WWW: <https://edition.cnn.com/2015/02/16/europe/denmark-shootings/>

večerní se postupně ozvaly tři výbuchy, které si vyžádaly 4 oběti. Další dílčí útok té noci se stal v ulici Bichat a Alibert, kdy útočníci stříleli na civilisty před barem Le Carillon a dále pokračovali se střelbou v restauraci Le Petit Cambodge. Výsledkem těchto činů bylo 15 mrtvých a 15 zraněných osob. Třetí útok téhož večera se odehrál u Rue de la Fontaine-au-Roi nedaleko italské restaurace. Zde jeden pachatel začal pálit puškou do skupiny hostů a zapříčinil tak smrt 5 lidí a vážně zranil dalších 8. Dalším útokem byla střelba na terase restaurace La Belle Équipe na rue de Charonne, při kterém po několika minutové střelbě přišlo o život 19 osob a 9 bylo v kritickém stavu. O pár minut později následoval další, tentokrát bombový útok v kavárně Camptoir Voltaire. Výbuch usmrtil 16 lidí včetně útočníka. Poslední útok toho večera v Paříži byl tím nejkrvavějším, zemřelo při něm totiž 89 osob a desítky skončili v kritickém stavu. Útok se odehrál v pařížském divadle Bataclan, ve kterém se zrovna odehrával koncert. Útočníci vtrhli do sálu a začali střílet do davu o zhruba 1500 osobách.³⁴

Dne 22. 3. 2016 se uskutečnily další útoky pod taktovkou IS, tentokrát v Belgii. Šlo o tři sebevražedné atentátníky, kdy se dva z nich odpálili na letišti Zaventem a jeden v centru Bruselu ve stanici metra Maalbeek. Výsledkem jejich konání bylo 30 mrtvých a přes 300 zraněných osob. Pachatelé údajně patřili do stejné teroristické buňky, jako útočníci z Paříže z útoků na klub Bataclan.³⁵

Následující útok ve jménu IS spáchal Tunisian Mohamed Lahouaiej-Bouhel 14. července ve francouzském Nice. Ke svému útoku použil nákladní automobil, kterým najel do davu lidí oslavujících den pádu Bastilly na promenádě de Anglais. Při útoku bylo zabito 85 lidí a 450 zraněno.³⁶

Teroristickému násilí čelil i Berlín a to konkrétně 19. prosince 2016, kdy na vánoční trhy vjel Anis Amri kamionem a usmrtil tak 12 lidí a 48 zranil. Z místa se mu sice podařilo uprchnout, ale o 4 dny později byl zastřelen italskou policií.³⁷

³⁴ BBC: *Paris attacks: What happened on the night* [online]. Londýn: BBC, 2015, 09.12.2015 [cit. 2019-03-11]. Dostupné z WWW: <https://www.bbc.com/news/world-europe-34818994>

³⁵ The Guardian: *Islamic State claims attacks at Brussels airport and metro station* [online]. Londýn: The Guardian, 2016, 22.03.2016 [cit. 2019-03-11]. Dostupné z WWW: <https://www.theguardian.com/world/2016/mar/22/brussels-airport-explosions-heard>

³⁶ IDNES.cz: *Byl jsem připravený zemřít, říká motorkář, který v Nice skočil na kamion* [online]. Praha: Mafra, 2016, 22.07.2016 [cit. 2019-03-11]. Dostupné z WWW: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/odvazny-motorkar-se-pokusil-zastavit-kamion-v-nice.A160722_123433_zahranicni_fka

³⁷ Novinky.cz: *Anis Amri* [online]. Praha: BORGIS, 2016 [cit. 2019-03-11]. Dostupné z WWW: <https://tema.novinky.cz/anis-amri>

Dne 7. dubna 2017 se stal cílem terorismu i švédský Stockholm. Znovu se jednalo o útok jednotlivce, který najel ukradeným nákladním automobilem do davu lidí a skončil s ním až v konstrukci obchodního domu. Při tomto útoku usmrtil 5 lidí a dalších 14 zranil. Den před útokem prostřednictvím videa slíbil věrnost IS.³⁸

Následující útok spáchali tři útočníci v Londýně 3. června 2017. Ti nejdříve najeli dodávkou do chodců na London Bridge a dále pokračovali po svých do Borough Marketu, kde v restauracích a hospodách pobodali několik lidí. 7 osob bodné rány nepřežilo a 48 jich bylo zraněno. Ani jeden z útočnicků nepřežil.³⁹

IS se přihlásil i k útokům, které se staly v Barceloně a v Cambrils 17. a 18. srpna 2017. První z útoků má na svědomí Moussa Oukabir, který dodávkou najel v Barceloně do lidí. 13 jich usmrtil a 130 zranil. Útočnicka později zastřelila policie. Druhý útok byl v podstatě ve stejné režii. Osobní automobil s posádkou 5 mužů najel do chodců v Cambrils. Při útoku 1 osoba zemřela a 6 jich bylo raněno.⁴⁰

Co bude s bojovníky po zániku IS?

Čím blíže se svět nachází k formálnímu zániku Islámského státu, o to častěji se začaly objevovat otázky, co se stane s teroristy, kteří se k IS dobrovolně přidali. Mnoho z nich již projevilo zájem navrátit se do své rodné země, ze které utekli. Tím ale vyvstává otázka, co s nimi bude dále. První otázkou je, jak se vůbec tyto teroristé dostanou do svých rodišť. *Podle analytika think tanku Evropské hodnoty Jana Stehlíka má evropský občan zadržený na území Sýrie, který je americkým válečným zajatcem, právo na návrat do vlasti. Evropské státy ale mohou tento proces zdržovat či úplně zvrátit, a to odebráním občanství. Evropské státy se nyní mohou zachovat třemi různými způsoby: „Je možnost bojovníky aktivně hledat a navracet ze Sýrie, jak zmiňoval Donald Trump. Dále je možnost dovolit jim vstup, až když jsou na hranicích, anebo jim vstup do země vůbec nepovolit. První možnost je politická sebevražda a pro bezpečnostní složky by to byl velký problém,“ dodává s tím, že nejpravděpodobnější je druhé řešení. „Nebavíme se o 50*

³⁸Reuters: *Uzbekistan says told West that Stockholm attack suspect was IS recruit* [online]. Londýn: Reuters, 2017, 14.04.2017 [cit. 2019-03-11]. Dostupné z WWW: <https://www.reuters.com/article/us-sweden-attack-uzbekistan/uzbekistan-says-told-west-that-stockholm-attack-suspect-was-is-recruit-idUSKBN17G0J1>

³⁹ The Guardian: *London terror attack: what we know so far* [online]. Londýn: The Guardian, 2017, 14.04.2017 [cit. 2019-03-11]. Dostupné z WWW: <https://www.theguardian.com/uk-news/2017/jun/04/london-attacks-what-we-know-so-far-london-bridge-borough-market-vauxhall>

⁴⁰ IDNES.cz: *Útočník z Barcelony byl mezi zabitými teroristy v Cambrils, uvedla policie* [online]. Praha: MAFRA, 2017, 18.08.2017 [cit. 2019-03-11]. Dostupné z WWW: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/spanelsko-barcelona-cambrils-chodci-auto-teroriste-teroristicky-utok.A170818_053733_zahranicni_hm1

džiháditech, to číslo je skutečně obrovské. Podle odhadů se 1700 džihádistů vrátilo do Evropy a nyní se bavíme o dalších 800. A další extremisty máme na evropském území. To jsou čísla, která jsou v tuto chvíli nezvladatelná,“ přidává se Stehlík, který je skeptický k možností deradikalizace.⁴¹

Druhou otázkou je následné věznění takových osob. Předpokládáme-li že by soudní procesy s teroristy proběhly hladce a všichni by byly právem odsouzeni za své činy, jak zajistit, aby tyto osoby své extremistické přesvědčení nešířili mezi další vězně. Jak je dobře známo, americké věznice na Blízkém východě byly často označovány jako radikalizační inkubátory, ze kterých vycházeli vězni ideologicky naprosto oddaní islámu a jeho extrémním podobám a výkladům. S takovýmto množstvím radikálů ve vězeních v kombinaci se spícími buňkami v evropských zemích by znamenalo vážnou hrozbu pro vnitřní bezpečnost nejen jednotlivých států, ale celé Evropské unie.

3.3 Globální elektronický džihád

Džihád (arabsky „úsilí“, „snaha“) je významný a zároveň nejednoznačně interpretovaný pojem islámské věrouky, vyjadřující závazek a „boj“ v duši každého muslima plnit povinnosti vyplývající z islámu. Jeho výklad může jít od důrazu na dodržování etických principů islámu až po obrannou válku islámu proti jinověrcům. Šarí'a vymezuje čtyři základní typy džihádu. První z nich – džihád srdce (náboženská sebekultivace, konání dobra atd.) – je jako jediný z džihádů označován jako „velký džihád“. Ostatní jsou tzv. „menší džihády“: džihád rukou (charitativní a sociální činnost), džihád jazyka (šíření víry mírumilovnou cestou), džihád meče (obrana islámu násilím). Soudobí islámští fundamentalisté vykládají džihád spíše radikálním způsobem. I proto současné západní chápání džihádu deformuje původní pojem pouze na jeho násilné podoby, či přímo na „svatou válku“ (především v džihádismu, který jako radikální ideologie chápe džihád explicitně jako „svatou válku“).⁴²

Těžko bychom dnes hledali teroristickou organizaci, která by nevyvíjela své aktivity i v kyberprostoru. Mezi přední aktéry na internetu bezpochyby patří islamistická hnutí jako je Al-Kajda nebo Islámský stát, kteří dokázali efektivně využít možná nejdůležitější atribut internetu, a to jeho globální přítomnost. Teroristé používají internet velmi sofistikovaně a multifunkčně, tudíž díky němu vyvíjejí i mnoho různých aktivit.

⁴¹Český rozhlas: Plus: *Co s bojovníky Islámského státu ?*. Plus [online]. Praha: Český rozhlas, 2019, 18.2.2019 [cit. 2019-03-26]. Dostupné z WWW: <https://plus.rozhlas.cz/co-s-bojovniky-islamskeho-statu-optimalnim-resenim-bylo-evropske-guantanamo-7764321>

⁴² ČEJKA, Marek. *Encyklopedie blízkovýchodního terorismu*. Brno: Barrister & Principal, 2007, s. 53.

Mezi ty nejdůležitější patří zejména vytváření teroristických sítí, plánování a koordinování akcí, zpravodajská činnost, získávání finančních prostředků, publicita a propagace hnutí, psychologická válka, indoktrinace a radikalizace sympatizantů, rekrutace a mobilizace stoupců, výcvik a vzdělávání teroristů a také kybernetické útoky.

Velmi sofistikovaně dokázal IS využívat sociální sítě, přičemž nejvíce aktivní byl na platformě jménem Twitter. Je známo, že islamisté dokázali velmi efektivně využívat systém tzv. hashtagů. Například v roce 2014, v období světového turnaje ve fotbale, označovali své příspěvky hashtagy vyvolávající pocit, že jde o obsah týkající se šampionátu. Uživatelé poté pod hashtagy našli fotky, či videa, obsahující například uříznutou hlavu apod.

Aplikace elektronického džihádu se může lišit podle jeho zaměření. Můžeme rozpoznat všechny formy džihádu, počínaje džihádem srdce, rukou, jazyka a džihádem meče konče. V ideálním případě by měl elektronický džihád odrážet situaci ve virtuálním světě stejně, jako má džihád reflektovat stav světa fyzického, a tedy má být bojem proti nespravedlnostem vůči muslimům a islámu obecně. Podle fundamentalistů typu bin Ládina má být džihád bojem proti zlu a e-džihád má být přesně takovým, ale v kyberprostoru.

Dalo by se říci, že základní komunikační strategie elektronického džihádu má 4 hlavní cíle. Tím prvním je získání podpory a podporovatelů, „fanoušků“ a sympatizantů, kteří jsou schopni a ochotni, především na sociálních sítích, ale i finančně a politicky, ovlivnit osud hnutí, které e-džihád vede. Druhým cílem je dosažení soudržnosti a jednoty. Jako konkrétní příklad lze uvést IS a jeho sjednocování sunnitských muslimů nejen v oblastech vyhlášeného chalífátu, ale globálně vedená kampaň k získání podpory a vytvoření stejně smýšlejících komunit i v zahraničí. Třetím cílem se rozumí udržování interního a externího publika ve strachu. Interním publikem rozumíme obyvatele chalífátu, kterým je vnucována stálá hrozba násilím i za sebemenší prohřešky, za externí publikum se považuje zbytek planety, zejména pak západní civilizace. Toto zastrašování bylo založeno především na medializaci a šíření videí se zajatci, vězni a popravami zahraničních aktivistů, vojáků a zvědů. Jako poslední cíl tohoto typu propagandy můžeme označit „informování o faktech“, tedy vytváření vlastní alternativní pravdy, potažmo celé

reality. Jednak může jít o „fakta“ týkající se pouze chalífátu, dále také o poznatky o nepřátelských hnutích, nebo dokonce o celosvětové konspiraci proti islámu.⁴³

Jako každá propaganda, i elektronický džihád musí být adresován na konkrétní skupiny, či komunity lidí, jinak nebude mít úspěch. Základním členěním je už výše zmiňované rozdělení na interní a externí skupiny. Na interní, tedy regionální úrovni se tato propaganda šíří pomocí ústní propagandy, pod kterou spadají vysílání v rádiích, školních rozhlasech, veřejných přednáškách apod. Další šíření zahrnuje například rozdávání letáků a tištěných propagačních materiálů, ale také informační stánky, nebo šíření CD a DVD s recitacemi Koránu. Externí (globální) skupiny lze dále rozlišovat podle jejich přístupu k samotné organizaci praktikující e-džihád.⁴⁴

Největší cílovou skupinou je v globálním měřítku nutno považovat světovou veřejnost. V tomto případě je primárním záměrem udržení maximální pozornosti, vedení takové kampaně a využití všech prostředků, aby se o ní dozvědělo co nejvíce lidí, i přes fakt, že veřejnost k takovýmto propagacím přistupuje vesměs negativně a odmítavě. Druhou skupinu lze charakterizovat jako skupinu nepřátel. Při aplikaci této teorie na případ IS, můžeme hovořit o nepřátelích počínaje prezidentem USA, a konče vyznavači muslimských směrů pro IS nepřijatelných či sunnitů neoddaných ideologii chalífátu. Jako třetí cílovou skupinu označujeme skupinu potenciálních rekrutů. Její součástí jsou všeobecně muslimové, ideálně sympatizující s myšlenkami islamistických, salafistických a džihádistických hnutí, nejenom na Blízkém východě, ale i všude ve světě. Poslední skupinou jsou autoři a šířitelé mediální propagandy hnutí. Cílem je podporování jejich mediální aktivity, udržování jejich loajality a motivace, neboť tito lidé jsou hnacím motorem samotné propagace, jejího dopadu a efektivnosti.⁴⁵

4 Protiteroristická politika EU

Na terorismus a jeho projevy se snaží reagovat odedávna jak nadnárodní organizace typu Evropské unie, či Organizace spojených národů, tak i jednotlivé státy světa. V případě jednotlivých států byly reakce o to intenzivnější, neboť terorismus byl typicky jejich teritoriální záležitostí, maximálně zasahujícím do území států sousedních.

⁴³ BERÁNEK, Ondřej, OSTŘANSKÝ, ed. *Islámský stát: Blízký východ na konci časů*. Praha: Academia, 2016, s.170-171.

⁴⁴ BERÁNEK, Ondřej, OSTŘANSKÝ, ed. *Islámský stát: Blízký východ na konci časů*. Praha: Academia, 2016, s.171.

⁴⁵ BERÁNEK, Ondřej, OSTŘANSKÝ, ed. *Islámský stát: Blízký východ na konci časů*. Praha: Academia, 2016, s.171.

Především se jednalo o separatistická hnutí či organizace, bojující proti tehdejšímu politickému režimu, kdy lze jako příklad uvést nechvalně známou irskou organizaci IRA, španělskou organizaci ETA a další.

Zlomovým okamžikem ve vnímání terorismu jako hrozby se stal nepochybně útok v USA 11. 9. 2001. Při těchto událostech, kdy se teroristé zmocnili několika civilních letadel, které následně namířili jak na americký Pentagon, tak na Světové obchodní centrum v New Yorku, zemřelo tisíce lidí. Útoky jsou přisuzovány organizaci Al-Káida, v té době vedené Usámou bin Ládinem. Od tohoto dne se datuje oficiální likvidační válka proti terorismu.

Na základě těchto útoků OSN svou rezolucí Rady bezpečnosti č. 1368 legitimizovala válečnou odplatu USA v Afghánistánu a důsledkem bylo i vydání dvou dokumentů Evropské rady pro boj s terorismem. V prvním dokumentu Evropská rada na základě rezoluce Rady bezpečnosti OSN taktéž přijala stanovisko, že považuje vojenskou odplatu USA za legitimní a vyzvala k vytvoření koalice a k boji proti terorismu pod záštitou OSN všechny státy světa. Zároveň trvala na dodržování základních svobod a hodnot, na kterých stojí naše civilizace. Tento dokument současně obsahoval Akční plán Unie na boj proti terorismu, ve kterém stála výzva k zavedení evropského zatýkacího rozkazu, určení společné definice terorismu, zintenzivnění spolupráce v oblastech justice a vnitřních věcí, součinnost všech zpravodajských služeb či vypracování seznamu teroristických organizací. V dalším dokumentu uložila Evropská rada další konkrétní úkoly jako například těsnější spolupráce operativních služeb včetně Europolu a Eurojustu, policejních a justičních orgánů. Značný důraz byl také kladen na zdokonalení bezpečnosti pasů, víz a na boj proti padělání dokumentů.⁴⁶

Evropská unie přijímá řadu akčních plánů, programů a strategií ke zvládnutí terorismu, které nejsou ani tak právně, jako politicky závazné.

Tyto nástroje Unie je možné rozdělovat na:

a) Politické nástroje – komplexní /koncepční, specifické,

⁴⁶ PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 3., rozš. vyd. Praha: Linde, 2012, s. 392.

b) *Právní nástroje – Europol, Eurojust, evropský zatykáací rozkaz atd.*⁴⁷

Politické nástroje jsou přijímány především Evropskou radou, případně i jinými orgány Unie, které na jejich základě a k realizaci jejich vytyčených úkolů pak příslušné orgány Unie vydávají akty evropského práva.⁴⁸

1) *Základní dokumenty koncepčního (politického) charakteru, kterými jsou hlavně:*

a) *Evropská bezpečnostní strategie (2003),*

b) *Strategické směry pro legislativní a operativní plánování pro nadcházející léta v rámci prostoru svobody, bezpečnosti a práva z června roku 2014 (Strategické směry),*

c) *Evropský program pro bezpečnost (2015-2020) z dubna 2015.*

2) *Specifické protiteroristické dokumenty (nástroje), kterými jsou hlavně:*

a) *Prohlášení k boji proti terorismu (Madrid, 2004),*

b) *Akční plán EU na boj proti terorismu (2004),*

c) *Prohlášení Rady k útokům v Londýně (2005),*

d) *Strategie EU pro boj proti terorismu s akčním plánem (2006),*

e) *Strategie EU na boj proti radikalizaci a náboru teroristů s akčním plánem (2006).*

3) *Zvláštní sektorové dokumenty pro oblast civilní ochrany:*

a) *Program solidarity EU (CBRN),*

b) *Ochrana kritické infrastruktury proti terorismu.*⁴⁹

⁴⁷ PIKNA, Bohumil. *Vnitřní bezpečnost v právu a politice Evropské unie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016, s. 383.

⁴⁸ PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 3., rozš. vyd. Praha: Linde, 2012, s. 397.

⁴⁹ PIKNA, Bohumil. *Vnitřní bezpečnost v právu a politice Evropské unie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016, s. 384.

4.1 Základní koncepční dokumenty

4.1.1 Evropská bezpečnostní strategie (2003)

Byla zpracována Generálním sekretariátem Evropské rady ve spolupráci s Evropskou komisí v prosinci roku 2003 a k její aktualizaci došlo v roce 2008. Jedná se o první doktrinální dokument Evropské unie pro oblast vnější bezpečnosti, na níž navazují mnohé další koncepční dokumenty, především pak Evropská politika sousedství (2004) a Strategie EU pro boj proti terorismu (2005).

V první části tento stručný až vágní dokument obsahuje identifikaci bezpečnostních hrozeb, z nichž byly za klíčové označeny:

- *Terorismus,*
- *Proliferace zbraní hromadného ničení (ZHN),*
- *Regionální konflikty,*
- *„Nefunkční státy“ (state failure) – korupce, zneužívání moci, nefunkční instituce, čehož využívá i terorismus a organizovaný zločin,- a*
- *Organizovaný zločin.*

Druhá část dokumentu obsahuje definici tří základních strategických cílů Unie, kterými jsou:

- a) Rozšíření zóny bezpečnosti v okolí Evropy,*
- b) Posilování mezinárodního právního řádu (OSN či OBSE),*
- c) Reakce na hrozby, představující schopnost Unie reagovat na nové hrozby ještě dříve, než dojde ke krizi.⁵⁰*

Vydáním dokumentu takového charakteru, který se zaměřuje a pokládá základy nejenom boje s terorismem, nýbrž obecně s bezpečnostními hrozbami, vyslala Unie jasný vzkaz do všech světových stran, že už nejde jen o silného hráče na poli ekonomickém, ale i aktéra, který má rovněž co říci v oblasti světové bezpečnosti. Zároveň tímto ukazuje

⁵⁰ PIKNA, Bohumil. *Vnitřní bezpečnost v právu a politice Evropské unie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016, s. 386.

odlišný pohled od USA na problematiku terorismu, neboť neprezentuje svou strategii jako vojenskou intervenci vyhraněnou proti tzv. rouge states („darebáckým státům“). Nutno ale podotknout, že i přes značné rozdíly v přístupech Spojených států a Evropské unie k problematice terorismu, jde stále o strategické partnery se stejnými cíli.

Evropská bezpečnostní strategie proto klade důraz na aplikaci politického dialogu, diplomatického nátlaku a mechanismů sledování a vyhodnocování aktuální situace, kde hlavní roli hrají zpravodajské služby. Jejím cílem je dosažení fungujícího multilateralismu a maximalizace spolupráce s nejdůležitějšími mezinárodními organizacemi. V oblasti preventivního působení vůči hrozbě mezinárodního terorismu pokládá za prioritu především mezinárodní spolupráci, zamezování přístupu teroristům k finančním a ekonomickým zdrojům, zlepšování hraniční kontroly, bezpečnosti mezinárodní dopravy atd.

Z prizmatu Evropské unie je potřeba vypořádávat se s terorismem především preventivními opatřeními, které jsou ale závislé na správném a přesném vymezení příčin terorismu. Pokud by se totiž protiteroristická opatření vytvářela na základě mylných politických východisek a nepřesné interpretaci analýzy rizik a zdrojů terorismu, logicky by tato opatření byla neúčinná a neaplikovatelná. Vniveč by tudíž přišla i jinak atraktivní a nadějná politika EU, bezpodmínečně založená na demokratických zásadách a hodnotách.

4.1.2 Strategické směry 2020

Celým názvem Strategické směry pro legislativní a operativní plánování pro nadcházející léta v rámci prostoru svobody, bezpečnosti a práva, je koncepční dokument nahrazující předešlé dokumenty stejného typu, kterými byly Tamperský program (1999), Haagský program (2004) stanovující cíle na léta 2005-2010 a jako poslední Stockholmský program s Akčním plánem a Strategií vnitřní bezpečnosti Evropské unie, který bezprostředně navazoval na Lisabonskou smlouvu. Nejde o dokument závazný právně, nýbrž morálně politicky, sloužící k nasměrování unijních politik v dané oblasti.

Jako hlavní body jsou v dokumentu uvedeny pod kapitolou Svoboda, bezpečnost a právo tyto:

- Přijmout politická opatření ohledně azylu, přistěhovalectví, hranic, policejní a justiční spolupráce k zajištění prostoru svobody, bezpečnosti a práva.

- Lepší provázanost vnitřních a vnějších politik Evropské unie a zlepšení vztahů se třetími zeměmi, což může vést k vyřešení problémů na poli svobody, bezpečnosti a práva.
- Důsledné provedení přijatých právních nástrojů a politických opatření do vnitrostátního práva, klíčové též bude zintenzivnění operativní spolupráce a současné využití potenciálu inovací v oblasti informačních a komunikačních technologií.
- Ochrana a prosazování základních práv a ochrana údajů.
- Řešení nelegální migrace a zajišťování účinné správy vnějších hranic EU, řízená politika v oblasti migrace, azylu a hranic trvajících na zásadách solidarity a spravedlivého rozdělení odpovědnosti.
- Zatraktivnit legální migraci na základě dialogu s podnikatelskou sférou a sociálními partnery, podpora členských států v uplatňování integračních politik.
- Jako absolutní prioritu si Unie stanovila plné provedení společného evropského azylového systému do vnitrostátního práva a jeho účinné provádění, tudíž i posílená úloha Evropského podpůrného úřadu pro otázky azylu (EASO).
- Řešení příčin nezákonných migračních toků pomocí zintenzivnění spolupráce mezi zeměmi původu a tranzitu, posílení kapacit v oblasti migrace a správy hranic a zaměření se důsledně na posílení a rozšíření regionálních programů ochrany, řešení převaděčství a obchodování s lidmi, zavedení účinné společné návratové politiky a plné provedení opatření stanovených Pracovní skupinou pro Středomoří.
- Pro zachování bezpečného a celistvého Schengenského prostoru mobilizovat všechny prostředky k zajištění silných vnějších hranic EU. Dosáhnout toho chce pomocí modernizace integrované správy vnějších hranic, tak aby zajistila inteligentní správu vnějších hranic se systémem vstupu a výstupu a programem registrovaných cestujících, podporovaným agenturou pro rozsáhle informační systémy (eu-LISA). Cílem je také posílení operativní pomoci agenturou Frontex těm státům, které čelí velkému tlaku na vnějších hranicích, zvýšit schopnost reagovat na vývoj v oblastech migračních toků a využívat Evropského systému ostrahy hranic (EUROSUR). Spekuluje se i o zřízení Evropského systému pohraniční stráže.

- Nezbytné zajištění prostoru bezpečnosti pomocí operativní policejní spolupráce, předcházení organizované trestné činnosti, boj s terorismem, a to pomocí podpory vnitrostátních orgánů a mobilizací všech justičních i policejních nástrojů spolupráce. Tím chce docílit zlepšení přeshraničních výměn informací, zamezit rozvoji kyberkriminality a předcházet radikalizaci a extremismu.
- Jako zásadní též považuje bezproblémové fungování právních a justičních systémů jednotlivých členských států a posílení důvěry ve vnitrostátní soudy, ze které má pramenit hospodářský růst.
- V posledních dvou bodech klade důraz na práva občanů EU, a to hlavně na volný pohyb, pobyt i práci v jiných členských zemích. Zároveň vyzývá členské státy k vyvíjení legislativní i operativní činnosti navazující na tyto směry.⁵¹

V komparaci s předchozími dokumenty tohoto charakteru si lze povšimnout jejich obsahové rozdílnosti. To, že Strategické směry 2020 mají pouhých 7 stran a například Stockholmský program i s Akčními plány obsahoval v české verzi 82 stran, svědčí o tom, že nynější dokument je především obecný. Stejně jako předešlé dokumenty stanovuje cíle politiků a představy směřování Unie, nicméně tyto cíle jsou aplikovatelné na nastolené a zavedené prostředí Evropské unie. Z obecnosti a stručnosti dokumentu lze tudíž vyvodit i to, že cílem Evropské rady není rozšiřování a budování nových programů a politik, nýbrž cílí na důsledné a kvalitní provázání vnitřních a vnějších politik EU a klade důraz na provádění přijatých právních nástrojů do vnitrostátního práva.

4.1.3 Evropský program pro bezpečnost (2015-2020)

Program bezprostředně vychází z dokumentu Strategické směry 2020, jehož povaha je koncepčně-politická, tudíž nemá právní závaznost. Byl představen Evropskou komisí a schválený Evropským parlamentem a Radou v roce 2015. Nahrazuje Strategii vnitřní bezpečnosti EU (2010-2014) a účelem je souběh vnější a vnitřní dimenze bezpečnosti. Opatření programu mají cílit především na oblasti s výrazným přeshraničním přesahem, konkrétně na terorismus, organizovanou trestnou činnost a kyberkriminalitu.

Program se skládá ze čtyř základních částí pod tímto označením:

⁵¹ PIKNA, Bohumil. *Vnitřní bezpečnost v právu a politice Evropské unie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016, s. 157-161.

- 1) *Lepší spolupráce v oblasti bezpečnosti,*
- 2) *Posílit pilíře činnosti Unie,*
- 3) *Tři priority,*
- 4) *Další postup.*⁵²

Lepší spolupráce v oblasti bezpečnosti

Přestože se jedná o nový program, priority a cíle zůstávají vesměs stejné jako ty, které byly uvedeny v dokumentu předchozím, ačkoliv se mohla změnit jejich závažnost, intenzita, a tedy i urgency jejich řešení. Řeč je především o kyberkriminalitě. Je orientovaný na výsledky, kterých chce dosáhnout na základě 5 klíčových zásad dodržovaných všemi, kteří mají s dokumentem co do činění.

První zásadou je mít na vědomí, že mezi bezpečností a dodržováním základních lidských práv panuje korelace, nikoliv protichůdnost. Veškerá bezpečnostní opatření musí vycházet bezprostředně z demokratických hodnot právního státu. Zdůrazněná je tudíž úloha Agentury Evropské unie pro základní práva (FRA) a Evropského inspektora ochrany údajů. Kladen důraz je také na posílení transparentnosti, odpovědnosti a demokratické kontroly. Dále se komise zavázala pomáhat a podpořit členské státy k plnému využití přeshraniční operativní spolupráce, která bezprostředně reaguje na zřejmé propojování různých bezpečnostních hrozeb. Proto je nutné také koordinovat politiku i praktická opatření v oblasti justice a vnitřních věcí, a to hlavně agenturami Europol, Eurojust, Frontex, Evropskou agenturou pro provozní řízení rozsáhlých informačních systémů (eu-LISA) a dalších. V kontextu globalizace a celosvětové propojenosti je důležitým úkolem vytvořit komplexní a hbitý soubor opatření k posílení propojení vnitřní a vnější dimenze bezpečnosti reprezentovanou Společnou bezpečnostní a obrannou politikou (SBOP) a Evropskou politikou sousedství.

Posílení pilířů činnosti Evropské unie

Tato část dokumentu se zabývá především sdílením informací a operativní spoluprací. V problematice sdílení informací má hrát jako doposud hlavní roli Schengenský informační systém (SIS), který se zabývá výměnou informací mezi členskými státy např. o osobách podezřelých ze spáchání teroristických činů. Zároveň se

⁵² PIKNA, Bohumil. *Vnitřní bezpečnost v právu a politice Evropské unie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016, s. 164.

vyslovuje pro efektivnější využití databáze Interpolu. Jako nedostatečné zmiňuje využití průmského rámce, který nabízí automatizované srovnání od otisků až po údaje z registru vozidel a jehož potenciál nebyl zdaleka vyčerpán. V neposlední řadě je kladen důraz na využívání Europolu jako prvotního prostředku ke sdílení informací v oblasti vymáhání práva pomocí sítě SIENA. Pro operativní spolupráci označuje program jako ústřední orgán Výbor pro operativní spolupráci v oblasti vnitřní bezpečnosti (COSI). Ten stanoví metodiku a postup při potírání organizované a závažné mezinárodní trestné činnosti na základě zpravodajských informací členských států a posouzení hrozeb ve spolupráci s Europolem. Podpurná činnost ve smyslu odborné přípravy je zajištěna Evropskou policejní akademií CEPOL formou kurzů, organizování výměnných programů a tvorbou učebních osnov. Financování pro změnu zastřešuje Fond pro vnitřní bezpečnost.

Tři priority programu⁵³

Touto částí se poukazuje a zdůrazňuje nutnost adekvátní reakce Unie na teroristické aktivity v době nedávno minulé. Současně si je Unie vědoma provázaností hrozeb organizované trestné činnosti, terorismu a kyberkriminality, kdy především první zmiňovaná často slouží jako podpurný živel terorismu v podobě pašování zbraní, distribuce drog, financování atd.

Boj proti terorismu a předcházení radikalizaci považuje EU za elementární a svými opatřeními se na ně snaží proaktivně působit. Tato preventivní opatření musí vycházet z hodnot tolerance a respektu a mají důsledně řešit základní příčiny extremismu. Svou zásadní úlohu v tomto procesu sehraje sociální začlenění menšin, vedení dialogu mezi náboženskými skupinami a vzdělávání obyvatelstva. Včasné upozornění na radikalizaci na místní úrovni má vydat Síť pro zvyšování povědomí o radikalizaci (RAN) a Středisko excelence RAN. V oblasti trestního soudnictví na unijní úrovni musí být reakce na terorismus důrazná, obsahující vyšetřování i trestní stíhání osob. Aktivita má být vyvíjena i v právu trestně-hmotném, kde má docházet k tvorbě nových skutkových podstat, jako například trestní odpovědnost za cestování od oblasti konfliktu za účelem teroristické činnosti. Pod agendu Europolu by pak mělo spadat nově vzniklé Evropské centrum pro boj proti terorismu sloužící jako kontaktní místo Europolu s informacemi o zahraničních bojovnicích, centrum na sledování financování terorismu a také stávajících kapacit střelných zbraní a výbušných zařízení.

⁵³ PIKNA, Bohumil. Vnitřní bezpečnost v právu a politice Evropské unie. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016, s. 168-172.

Druhou prioritou je stanovení narušování organizované trestné činnosti, a to především v zemích evropského sousedství. Vycházejí z faktu, že cílem organizovaného zločinu je zisk, je nutné se zaměřit na finanční zdroje organizované trestné činnosti, často doprovázené korupcí, paděláním peněz a podvody. Nezákonný trh s nedovolenými drogami je bezpochyby dalším elementárním zdrojem obživy zločineckých organizací. Při jeho regulování má pomoci nový protidrogový akční plán (2017-2020), vycházející z výsledků protidrogového akčního plánu z let 2013-2016. Program také reaguje na rozmach převaděčství a obchodování s lidmi. Tento problém se snaží řešit Evropský program pro migraci pomocí zesílené spolupráce se třetími zeměmi a podporou klíčových zemí tranzitu.

Posledním tématem je neustále se rozvíjející a rozrůstající kybernetická infrastruktura a s tou související boj proti kyberkriminalitě a kybernetická bezpečnost. Této problematice se již věnuje Strategie kybernetické bezpečnosti EU, která určuje vysoce rizikové oblasti. Dalším důležitým předpisem je směrnice o bezpečnosti sítí a informací. Zásadní je též stanovení trestní odpovědnosti za používání škodlivého softwaru, která je obsažena ve Směrnici o útocích proti informačním systémům. Očekává se také posílení pozice Evropského centra pro boj proti kyberkriminalitě v rámci Europolu, které má za úkol vymáhat právo v této oblasti.

4.2 Specifické protiteroristické dokumenty

4.2.1 Prohlášení k boji proti terorismu (Madrid – 2004)

„Teroristické útoky v Madridu přinesly smrt téměř dvěma stovkám lidí, dalších několik set jich bylo zraněno. Odesílatelem poselství byla – stejně jako dne 11. září. 2001 – Al-Káida. Jako cíl útoku bylo vybráno místo s vysokou koncentrací lidí, které zaručuje vysoký počet obětí. Teroristé opět přilákali obrovskou pozornost médií celého světa, a tím znovu potvrdili globální rozměr a dopad svých akcí. Jejich terčem bylo několik set bezbranných nevinných civilistů, kteří nenesli žádnou odpovědnost za rozhodnutí a opatření tehdejší španělské vlády a stejně jako oběti útoků z 11. září 2001 i oni měli tu smůlu, že byli v nesprávnou chvíli na nesprávném místě. Poselství mělo dva hlavní body. Tím prvním byla volba data – přesně dva a půl roku po 11. 9. 2001. Navíc to bylo v době vrcholící volební kampaně, kdy se nabízela jedinečná příležitost, jak potrestat premiéra Aznara a jeho politickou stranu za otevřenou podporu Bushova přístupu k Iráku a za vyslání španělských vojsk. Masakry na madridských nádražích v březnu 2004 tak byly krutým nátlakovým aktem, jímž si teroristé vynucovali stažení španělských vojáků z Iráku.

*Poselství se uplatnilo v plném rozsahu – Lidová strana prohrála volby, k moci se dostala levicová Španělská socialistická dělnická strana (PSOE), jejíž předseda a volební lídr měl ve svém volebním programu slib, že stáhne španělská vojska z Iráku. A tento slib po nástupu do úřadu bez váhání a bez vytáček splnil.*⁵⁴

Na útoky okamžitě zareagovala i Evropská rada přijetím Prohlášení k boji proti terorismu s doplněnými strategickými cíli k posílení Akčního plánu EU na boj proti terorismu z roku 2001, který doplnila o několik nových strategických cílů. Další části prohlášení obsahují odkaz na Chartu OSN, dále tzv. doložku solidarity a následují části, které se zabírají konkrétními tématy, kupříkladu Bezpečnostní strategií, posílením ochrany hranic a zabezpečení dokladů, Opatření na ochranu dopravy a obyvatelstva etc.

K funkčnosti kroků a rozhodnutí Rady má napomáhat Protiteroristický koordinátor působící v rámci sekretariátu Rady. Jeho úkolem je udržovat přehled nad veškerými protiteroristickými nástroji a pravidelně informovat Radu. Zdůrazňuje se také důležitost operativní spolupráce založené na sdílených zpravodajských informacích od jednotlivých členských států, efektivní koordinace mezi složkami policejních, bezpečnostních a zpravodajských útvarů. Na základě informací od zpravodajských služeb má být zefektivněna činnost společných vyšetřovacích týmů. Mezi významné cíle rozšiřující Akční plán z roku 2001 spadají bezpochyby prohlášení deklarující spolupráci v oblasti civilní ochrany, zejména aktivity ke zmírnění dopadu použití zbraní hromadného ničení.

4.2.2 Akční plán EU na boj proti terorismu (2004)

Jak bylo shora naznačeno, citované prohlášení Evropské rady k boji proti terorismu určilo k rozpracování v Akčním plánu těchto sedm strategických cílů:

- 1) Prohloubit mezinárodní shodu a podpořit mezinárodní snahu bojovat s terorismem,*
- 2) Omezit teroristům přístup k finančním a ekonomickým zdrojům,*
- 3) Zesílit kapacity zjišťování, vyšetřování a stíhání teroristů a prevence teroristických útoků mezi orgány Unie a členskými státy,*

⁵⁴ EICHLER, Jan. *Globální terorismus jako vážná hrozba pro civilní obyvatelstvo*. In: The science for population protection [online]. Lázně Bohdaneč: Institut ochrany obyvatelstva, 2013, 4.3.2013, s. 3. [cit. 2019-01-21]. Dostupné z WWW: <http://www.population-protection.eu/prilohy/casopis/14/106.pdf>

- 4) *Ochránit bezpečnost mezinárodní dopravy a zajistit efektivní systém hraniční kontroly,*
- 5) *Zlepšit možnosti Unie a členských států vypořádat se s následky teroristických útoků,*
- 6) *Určit faktory, které přispívají k podpoře a (personálnímu) posílení terorismu,*
- 7) *Nasměrovat akce externích vztahů Unie do prioritních třetích zemí, kde musí být posíleny protiteroristické kapacity nebo přijata protiteroristická opatření.⁵⁵*

4.2.3 Prohlášení Rady k útokům v Londýně (2005)

V Londýně bylo zabito 56 lidí, desítky dalších byly zraněny. Zprvu se všeobecně soudilo, že odesílatelem byla opět al-Káida, která je oprávněně považována za „nejsmrtonosnější síť nestátního terorismu moderní doby.“ Útoky měly totiž některé velmi podobné rysy jako rok předtím v Madridu – opět se soustředily na místo s vysokou koncentrací bezbranného civilního obyvatelstva. Poslední poznatky britské policie z dubna 2006 však nasvědčují, že londýňští atentátníci jednali na vlastní pěst a že nikdy nebyli v přímém styku s vedením al-Káidy. Ale ani takové zjištění nic nemění na skutečnosti, že šlo o příklad terorismu vyvolaného válkou. Tedy terorismus pojmáný jako pomsta za britskou účast na vojenské intervenci do Iráku a na jeho následné okupaci. K tomuto hodnocení se nakonec přiklonil i Vojenskostrategický plán USA pro válku s terorismem z února 2006, že Usáma bin Ládín sice není operačním šéfem, ale nadále je inspirujícím vůdcem, který vyzval ke krvavé pomstě za vojenskou okupaci Iráku. Solitérský charakter londýnských atentátníků jen potvrzuje již dříve zveřejněné závěry Daniela Benjamin a Stevena Simona, že pachatelé atentátů v Evropě jdou do akcí na základě vlastního rozhodnutí (self-starter terrorists). Jejich hlavní pohnutkou je pocit ponížení po okupaci Iráku a ústřední inspirací je ideologie Al-Káidy.

Ve srovnání s Madridem však v Londýně byla zcela jiná zpětná vazba. Úřadující premiér Tony Blair nepřekrucoval fakta ani souvislosti, otevřeně přiznal, kdo byl

⁵⁵ PIKNA, Bohumil. *Vnitřní bezpečnost v právu a politice Evropské unie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016, s. 388.

odesílatelem, a vyjádřil neústupnost:⁵⁶ „Cestou masakrování nevinných lidí nás chtějí zastrašit, abychom nedělali to, co dělat chceme, ale to se jim nepodaří... nenecháme se zastrašit... nerozdělí nás, nepolevíme v našem odhodlání.“⁵⁷

Prohlášení, které bezprostředně reagovalo na útoky v Londýně, bylo přijato Radou pro justici a vnitřní věci 13. 7. 2005. Obsah prohlášení víceméně nepřináší nová opatření ani úkoly, která by nebyla obsažena v Akčním plánu EU pro boj s terorismem, nicméně urguje členské státy k neodkladnému přijetí a implementaci těchto opatření. Mimo to znovu žádá členské státy o intenzivnější policejní a justiční spolupráci prostřednictvím Europolu a Eurojustu a o zesílenou podporu Situačnímu centru Unie (SitCEN) ze strany bezpečnostních a zpravodajských služeb. Unie klade důraz na sdílení informací o ztracených a odcizených výbušninách, jako profilaxi při ochraně občanů a infrastruktury. Pro ochranu vnějších hranic a vnitřní bezpečnosti vyzdvihuje zajištění flexibilnějších informačních systémů, či zavedení biometrie žadatelů o víza z vysoce rizikových oblastí.

4.2.4 Strategie EU pro boj proti terorismu (2005)

Jedná se o dokument shrnující jednotlivé oblasti protiteroristické politiky do jedné ucelené strategie pro tuto problematiku. Strategie byla schválena Radou roku 2005 a na její tvorbě pracoval i protiteroristický koordinátor. K provádění konkrétních opatření byl následně přijat Akční plán EU boje proti terorismu.

Dokument obsahuje či zavádí tzv. čtyři pilíře (pillars) Strategie EU pro boj proti terorismu, které mají představovat komplexní a přiměřenou odpověď na mezinárodní teroristické hrozby. Jedná se o tyto pilíře:

- 1) *Předcházení (prevent),*
- 2) *Ochrana (protect),*
- 3) *Pronásledování (persue),*

⁵⁶ EICHLER, Jan. *Globální terorismus jako vážná hrozba pro civilní obyvatelstvo*. In: The science for population protection [online]. Lázně Bohdaneč: Institut ochrany obyvatelstva, 2013, 4.3.2013, s. 4. [cit. 2019-01-21]. Dostupné z WWW: <http://www.population-protection.eu/prilohy/casopis/14/106.pdf>

⁵⁷ Přepis prohlášení premiéra Tonyho Blaira z 5. 8. 2005. [cit. 2019-02-25]. Dostupné z WWW: <https://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20080909054553/http://www.number10.gov.uk/Page8041>

4) *Reakce (respond).*⁵⁸

Klíčové priority pro oblast „Předcházet“:

- *Vytvořit společné postupy za účelem rozeznání a potírání problémového chování, zejména zneužívání internetu.*
- *Řešit podněcování a nábor zejména v klíčových prostředcích, například ve věznicích, místech náboženského vzdělávání nebo bohoslužeb, zvláště prostřednictvím uplatňování předpisů, které tuto činnost staví mimo zákon.*
- *Vytvořit mediální a komunikační strategii, které lépe osvětlí politiky Unie.*
- *Prosazovat řádnou správu věcí veřejných, demokracii, vzdělávání a hospodářskou prosperitu prostřednictvím podpůrných programů Unie a členských států.*
- *Rozvíjet mezikulturní dialog uvnitř i vně Evropské unie.*
- *Vytvořit neutrální „slovní zásobu“ pro projednávání těchto otázek.*
- *Pokračovat ve výzkumu, sdílení analýz a zkušeností za účelem lepšího porozumění těmto otázkám a pro rozvoj politických reakcí.*

Klíčové priority v oblasti „Chránit“:

- *Zasadit se o zlepšení zabezpečení pasů Unie prostřednictvím zavádění biometrie.*
- *Zřídit Vízový informační systém (VIS) a druhou generaci Schengenského informačního systému (SIS II).*
- *Vypracovat prostřednictvím Frontexu účinnou analýzu rizik na vnějších hranicích Unie.*
- *Provádět schválené společné normy v oblasti bezpečnosti civilního letectví, zabezpečení přístavů a námořní bezpečnosti.*
- *Schválit evropský program na ochranu kritické infrastruktury.*

⁵⁸ PIKNA, Bohumil. *Mezinárodní terorismus a bezpečnost Evropské unie: (právní náhled)*. Praha: Linde, 2006, str. 231-232.

- *Lépe využívat výzkumné činnosti na unijní úrovni.*

Klíčové priority v oblasti „Pronásledovat“:

- *Posílit národní schopnosti v oblasti boje proti terorismu s ohledem na doporučení vzešlá ze vzájemného hodnocení vnitrostátních protiteroristických opatření.*
- *Plně využívat Europol a Eurojust k usnadnění policejní a justiční spolupráce a nadále začleňovat posouzení hrozeb zpracovaných společným Situačním centrem (SitCEN) do tvorby politiky boje proti terorismu.*
- *Dále rozvinout vzájemné uznávání justičních rozhodnutí včetně prostřednictvím přijetí evropského důkazního příkazu.*
- *Zajistit plné provádění a hodnocení stávajících právních předpisů, jakož i ratifikaci příslušných mezinárodních smluv i úmluv.*
- *Rozpracovat princip dostupnosti informací o vymáhání práva.*
- *Zastavit přístup teroristů ke zbraním a výbušninám, od amatérsky vyráběných výbušnin, až po chemický, biologický, radiologický a jaderný materiál.*
- *Zastavit financování terorismu prostřednictvím provádění schválených právních předpisů, práce na prevenci zneužívání neziskového sektoru a prostřednictvím přezkumu celkových výsledků Unie v této oblasti.*
- *Poskytnout technickou pomoc za účelem posílení (zvýšení) schopností prioritních třetích zemí.*

Klíčové priority v oblasti „Reagovat“:

- *Schválit koordinační opatření Unie pro případ krize a podpůrné operativní postupy pro tato opatření.*
- *Revidovat právní předpisy o mechanismu Unie pro civilní ochranu.*
- *Rozvinout hodnocení rizik jako nástroj, na kterém je založeno budování kapacit reakce na útok.*

- *Zlepšit koordinaci s mezinárodními organizacemi v oblasti řízení reakce na teroristické útoky a jiné katastrofy.*
- *Sdílet osvědčené postupy a rozvíjet přístupy k poskytování pomoci obětem teroristických činů a jejich rodinám.*⁵⁹

Konečná část dokumentu nazvaná „Demokratická odpovědnost“ udává Evropské radě úkol každých šest měsíců zhodnotit a přezkoumat pokrok v provádění strategie. Ta je dále konkretizovaná podrobným akčním plánem.

4.2.5 Akční plán EU boje proti terorismu (2006)

Tento akční plán vychází ze stanovisek uvedených ve Strategii EU pro boj proti terorismu. Plán je rozdělen tabulkově do čtyř pilířů podle jednotlivých úkolů, označených: „Opatření/akce, „Kompetentní orgán“, „Konečný termín splnění“, „Status/plnění“. Dále jsou právní i mimoprávní úkoly zakotveny podle pilířů Strategie EU pro boj proti terorismu – prevence, ochrana, pronásledování, reakce. Mezi tyto úkoly spadá například rozklad aktivit sítí a jednotlivců, které vtahují lidi do terorismu, ochrana kritické infrastruktury, shromažďování, analýza a výměna informací etc. Poslední část plánu se věnuje implementaci konkrétních právních nástrojů do národních právních řádů jednotlivých členských států. Jde o nástroje jako je evropský zatýkací rozkaz, společné vyšetřovací týmy, rámcové rozhodnutí o praní špinavých peněz atd.

4.2.6 Strategie EU pro boj proti radikalizaci a náboru teroristů (2005)

Je doplňujícím dokumentem Strategie Evropské unie pro boj proti terorismu, jehož součástí je i Akční plán obsahující „měkká“ (preventivní) a „tvrdá“ (represivní) opatření. Cílí především na oblast médií, vzdělávání, integrace a mezikulturního dialogu, zároveň vychází z předpokladu, že většina evropského obyvatelstva nesouhlasí s extremistickými ideologiemi. Plnění strategie mají vykonávat jednotlivé státy individuálně za podpory Evropské komise a jiných orgánů Unie s takovým akcentem bezpečnosti, spravedlnosti a demokracie, aby hlas většinového nekonfliktního proudu přemohl názory extrémistů. Jako klíčová se zde jeví občanská iniciativa a aktivita v nevládních skupinách, komunitách, náboženských subjektech a jiných organizacích.

⁵⁹ Strategie Evropské unie pro boj proti terorismu, č 14469/4/05 ze dne 30. listopadu 2005, str. 9.-16. [cit. 2019-01-18]. Dostupné z WWW: <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=CS&f=ST%2014469%202005%20REV%204>

Jako druhou cílovou oblast řeší dokument otázku idejí, a to ve smyslu šíření umírněných názorů napříč veřejností, podporovat mainstreamové literatury a vzdělávání menšin. Touto cestou chce Unie zabránit šíření polopravd a tzv. „fake news“.

Z dnešního pohledu se jasně ukazuje, že výše zmiňovaná politika EU nezabrala. O tom svědčí především rozmach politických stran napříč Evropou, které balancují na hranici extremistických hnutí a díky své nevybíravé anti-unijní, proti imigrantské, často až agresivní politice získávají značnou podporu voličů, kteří tak vyjadřují svou nespokojenost s dosavadním počínáním Evropské unie hlavně v oblasti migrace.

4.3 Nová protiteroristická opatření od roku 2015

4.3.1 Směrnice o boji proti terorismu

Tato směrnice z 15. března nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2002/475/SVV a mění rozhodnutí Rady 2005/671/SVV. Rozhodnutí z roku 2002 kriminalizuje pouze některé teroristické aktivity a činnosti, například jen ty přímo spojené s teroristickým útokem, účastí na aktivitách teroristické skupiny a podobně. Proto je v rámci směrnice uveden apel na členské státy, který zní:

(6) S ohledem na vývoj teroristických hrozeb a právních závazků Unie a členských států v rámci mezinárodního práva by ve všech členských státech mělo dojít k dalšímu sblížení definice teroristických trestných činů, trestných činů spojených s teroristickou skupinou a trestných činů spojených s teroristickými činnostmi, aby komplexněji zahrnovala jednání související zejména se zahraničními teroristickými bojovníky a financováním terorismu. Tyto formy jednání by měly být trestné i v případě, jsou-li páčány prostřednictvím internetu včetně sociálních médií.

(7) Boj proti terorismu kromě toho vzhledem k přeshraniční povaze terorismu vyžaduje silnou koordinovanou reakci a spolupráci v rámci členských států i mezi nimi navzájem, jakož i s příslušnými agenturami a institucemi Unie, včetně Eurojustu a Europolu, a mezi nimi navzájem. Za tímto účelem by měly být účinně využívány dostupné nástroje a zdroje pro spolupráci, jako jsou společné vyšetřovací týmy a koordinační schůzky zprostředkované Eurojustem. Vzhledem ke globální povaze terorismu je zapotřebí mezinárodní reakce, k jejímuž zajištění je nutné, aby Unie a její členské státy

posílily spolupráci s relevantními třetími zeměmi. Silná koordinovaná reakce a spolupráce jsou nezbytné rovněž za účelem zajištění a získávání elektronických důkazů.⁶⁰

Směrnice uvádí novou definici pojmů: teroristický čin, finanční prostředky, teroristická skupina, dále kriminalizuje konkrétní teroristické činnosti, jako například nábor teroristů, poskytování výcviku teroristům, vycestování za účelem terorismu apod. V dalších částech textu je řešen problém trestnosti pomoci, návodu a pokusu. Vyzývá také členské státy k přijetí vyšetřovacích opatření a konfiskací a také opatření proti veřejně podněcujícímu on-line obsahu.

Na základě vytyčeného postupu v Evropském programu pro bezpečnost (2015-2020) se tento předpis věnuje ochraně, podpoře a právům obětí terorismu a nahrazuje tak směrnici z roku 2012, která stanovovala minimální standardy práv, podpory a ochrany obětí teroru.⁶¹ Členské státy byly povinny provést adekvátními právní a správní předpisy do 8. září 2018 tak, aby bylo dosaženo souladu se směrnicí.

4.3.2 Směrnice o opatřeních proti praní peněz nebo financování terorismu

Jedná se již o čtvrtou směrnici, která řeší problémy praní špinavých peněz a financování terorismu. Evropskou unií je již několik let vyvíjena snaha o precizaci počítačové sítě pro výměnu informací mezi finančními zpravodajskými jednotkami FIU-NET (Financial Intelligence Units). Kamenem úrazu je však často přílišná obecnost nebo špatná prokazatelnost poskytnutých informací. V rámci unie je vyžadována lepší komunikace jednotlivých složek systému se soukromým sektorem a transparentnost pohybu finančních prostředků neziskových organizací, které mohou být ovládány teroristy, nebo mohou být jejich kooperativní buňkou. Proto k problému unie přistupuje následovně:

Toky peněz získaných nezákonným způsobem mohou poškodit integritu, stabilitu a pověst finančního sektoru a ohrozit vnitřní trh Unie i mezinárodní rozvoj. Praní peněz, financování terorismu a organizovaná trestná činnost jsou nadále závažné problémy, které by měly být řešeny na úrovni Unie. Je nezbytně nutné nejen dále rozvíjet

⁶⁰ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2017/541, ze dne 15. března 2017 o boji proti terorismu, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2002/475/SVV a mění rozhodnutí Rady 2005/671/SVV. Dostupné z WWW : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32017L0541>

⁶¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2012/29/EU ze dne 25. října 2012, kterou se zavádí minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu a kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2001/220/SVV. Dostupné z WWW: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1548197773341&uri=CELEX:32012L0029>

trestněprávní přístup na úrovni Unie, ale současně jej doplnit o cílenou a přiměřenou prevenci využívání finančního systému k praní peněz a financování terorismu, což může přinést komplementární výsledky.⁶²

Článkem 1 odst. 3 písmena a až d) se jako „praní peněz“ považují jednání (pokud jsou spáchaná úmyslně):

- a) přeměna nebo převod majetku s vědomím, že tento majetek pochází z trestné činnosti nebo z účasti na takové činnosti, za účelem zatajení nebo zastření nezákonného původu majetku nebo za účelem pomoci jakékoliv osobě, která se účastní páchaní takové činnosti, aby se vyhnula právním následkům svého jednání;*
- b) zatajení nebo zastření skutečné povahy, zdroje, umístění, nakládání, pohybu, práv k majetku nebo jeho vlastnictví s vědomím, že tento majetek pochází z trestné činnosti nebo z účasti na takové činnosti;*
- c) nabývání, držení nebo užívání majetku s vědomím, v době jeho obdržení, že tento majetek pochází z trestné činnosti nebo z účasti na takové činnosti;*
- d) účast na spáchání, spolčení ke spáchání, pokus o spáchání, pomoc, usnadňování a návod ke spáchání jakéhokoliv jednání uvedeného v písmenech a), b) a c).⁶³*

Taková činnost je podle této směrnice kvalifikována jako praní špinavých peněz, a to bez ohledu, zda se stala na území členského státu nebo třetí země. Povinnými osobami pro smysl této směrnice jsou mj. úvěrové instituce, finanční instituce, fyzické nebo právnické osoby při výkonu jejich profesní činnosti, jedná se o auditory, externí účetní a daňové poradce, notáře a jiné samostatně výdělečně činné právníky, jestliže jednájí jménem svého klienta nebo v zastoupení svého klienta při jakékoli finanční transakci nebo transakci s nemovitostmi. Vztahuje se to i na organizování příspěvků potřebných

⁶² Směrnice evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849 ze dne 20. května 2015 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES a směrnice Komise 2006/70/ES. Dostupné z WWW: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32015L0849>

⁶³ Směrnice evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849 ze dne 20. května 2015 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES a směrnice Komise 2006/70/ES. Dostupné z WWW: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32015L0849>

k vytvoření, provozování, nebo řízení společností, fondů, nadací a podobných útvarů, na osoby obchodující se zbožím, pokud jsou platby v částce 10 000 eur nebo vyšší prováděny nebo přijímány v hotovosti, a též na poskytovatele služeb včetně hazardních her.⁶⁴

4.3.3 Akční plán EU proti nezákonnému obchodování a využívání střelných zbraní a výbušnin

Akční plán vznikl jako další krok ke zkvalitnění kooperace členských států EU a také třetích zemí v oblasti boje proti nelegálnímu obchodu se zbraněmi, střelnými materiály, nebo výbušninami. Je doplňován pomocí dvou významných právních předpisů, a to: Prováděcím nařízením Komise o znehodnocování střelných zbraní⁶⁵ a Směrnicí o kontrole nabývání a držení zbraní⁶⁶. Oba tyto dokumenty mají za účel omezení legálně držených zbraní, přičemž akční plán se zaměřuje hlavně na zbraně nelegální.

Stanovuje přitom čtyři základní priority:

- 1) Omezení přístupu k nelegálním střelným zbraním a výbušninám,*
- 2) Posílení operativní spolupráce,*
- 3) Zlepšení shromažďování a sdílení operativních informací o střelných zbraních prostřednictvím maximálního využití dostupných nástrojů,*
- 4) Posílení spolupráce se třetími zeměmi.*

U každé priority jsou stanoveny navazující aktivity, gestoři a lhůty pro jejich splnění. Akční plán přitom vychází ze zjištění, že zbraně, výbušniny, a prekurzory výbušnin jsou v Unii stále snadno dostupné včetně získání na internetu.⁶⁷

⁶⁴ PIKNA, Bohumil. *Vnitřní bezpečnost v právu a politice Evropské unie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016, s. 401.

⁶⁵ Prováděcí nařízení Komise (EU) 2015/2403 ze dne 15. prosince 2015, kterým se stanoví společné pokyny o normách a technikách znehodnocování střelných zbraní k zajištění toho, aby znehodnocené střelné zbraně byly nevratně neschopné střelby (Text s významem pro EHP) (Úřední věstník Evropské unie L 333/62). Dostupné z WWW: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32015R2403>

⁶⁶ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/853 ze dne 17. května 2017, kterou se mění směrnice Rady 91/477/EHS o kontrole nabývání a držení zbraní (Text s významem pro EHP) (Úřední věstník Evropské unie L 137/22). Dostupné z WWW: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32017L0853>

⁶⁷ PIKNA, Bohumil. *Vnitřní bezpečnost v právu a politice Evropské unie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016, s. 403.

Akční plán řeší rozšíření využití Systému ochrany a kontroly v oblasti výbušnin (SCELPYLT) a to tak, že by se prostřednictvím systému nejenom uděloval souhlas k přesunu výbušnin v rámci EU, ale také by sloužil jako nástroj na sledování a identifikaci výbušnin. V rámci operativní spolupráce se řeší též témata jako je zpřísnění a posílení kontrol na vnějších hranicích, sledování střelných zbraní používaných teroristy, nebo zlepšení odborného výcviku v rámci CEPOLu a Evropské sítě jednotek pro zneškodňování výbušnin a střeliva (EEODN). Mezi konkrétní opatření je začleněno také vypořádávání se s nelegálními dodávkami přes internet („dark web“, „open web“)

Jako klíčový bod akční plán stanovuje spolupráci mezi členskými státy i třetími zeměmi, především prostřednictvím vytváření společných akčních plánů o zbraních a výbušninách. Konkrétně jsou jmenovány oblasti jako je Blízký východ, severní Afrika, Ukrajina a Turecko.

4.4 Právní protiteroristické nástroje EU

Akceptované právní nástroje slouží jako represe i prevence zaměřená na boj proti mezinárodnímu organizovanému zločinu a jsou tak tzv. prodlouženou rukou politických nástrojů a dokumentů představovaných Evropskou radou. Působí zejména v oblastech policejní a justiční spolupráce v trestních věcech, na úseku civilní ochrany, nebo v oblasti profilaxe. Za elementární právní nástroje, které cílí na boj proti terorismu, nebo na oblasti této blízké, jsou pokládány tyto:

- a) *Prümská smlouva,*
- b) *Europol,*
- c) *Eurojust,*
- d) *Úmluva EU o právní pomoci ve věcech trestních,*
- e) *Společné vyšetřovací týmy,*
- f) *Evropský zatýkací rozkaz.*

Patří sem rovněž opatření proti praní peněz, opatření k určení teroristických organizací a teroristů a právní nástroje v oblasti civilní ochrany.⁶⁸

⁶⁸ PIKNA, Bohumil. *Vnitřní bezpečnost v právu a politice Evropské unie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016, s. 397.

Pro účely právních opatření, které cílí na terorismus, bylo po útocích v USA v roce 2001 klíčové, aby se v Evropské unii stanovila jednotná definice trestného činu „terorismus“, nebo „teroristický čin“. Taková definice byla nejdříve ustanovena postojem Rady o použití zvláštních opatření k boji proti terorismu (2001) a následně byla, s drobnými kosmetickými změnami, transponována do vnitrostátního práva členských států na základě rámcového rozhodnutí Rady o boji proti terorismu (2002) Tato byla však nedávno aktualizována směrnicí Evropského parlamentu a Rady EU o boji proti terorismu (2017).

4.4.1 Průmská smlouva

Původně tato smlouva působila pouze mezi Německem, Rakouskem, Lucemburskem, Belgií, Nizozemskem, Francií a Španělskem, avšak po iniciativě dalších členských států EU byla rozhodnutím Rady⁶⁹ provedena. Průmská smlouva a její pravidla je tudíž právním nástrojem závazným pro všechny státy Unie. Rozhodnutí vešlo v platnost dne 26.8. 2008 a implementována do národních legislativ měla být do 4 let.

Klíčovými body dokumentu je posílená spolupráce a sdílení informací mezi členskými státy na základě stanovených pravidel. Taková spolupráce spočívá v automatizovaném přístupu k profilům DNA, daktyloskopickým údajům a některým vnitrostátním údajům o registraci vozidel, v poskytování údajů v souvislosti s významnými událostmi, sdílení informací za účelem předcházení teroristickým trestným činům a další opatření pro posílení přeshraniční policejní spolupráce

4.4.2 Europol

Historie Europolu sahá do roku 1993, kdy byl zřízen Maastrichtskou smlouvou jako tzv Protidrogová jednotka Europolu (EDU), v jejíž gesci byl boj proti trestné činnosti na úseku drog. Činnost EDU byla fakticky ukončena vstupem v platnost Úmluvy o Europolu (1998), která zakládala činnost Europolu, jehož kompetence byly značně rozšířeny jako odpověď na tehdejší dění ve světě a internacionalizaci kriminálních organizací. Význam Europolu ještě utvrdila a umocnila Amsterodamská smlouva (1999), jejímž cílem bylo vybudování prostoru svobody, bezpečnosti a práva. Na jejím základě byly Europolu přiděleny úkoly v oblasti policejní kooperace, evidence informací, dále mohl provádět policejní vyšetřování a operativní šetření, a využívat společných

⁶⁹ Rozhodnutí Rady 2008/615/SVV ze dne 23. června 2008 o posílení přeshraniční spolupráce, zejména v boji proti terorismu a přeshraniční trestné činnosti, (Úř. věst. L 210, 6.8.2008). Dostupné z WWW: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:32008D0615>

vyšetřovacích týmů. Přijetím Lisabonské smlouvy se Europol stal agenturou unie, čímž bylo umožněno rozšíření jeho dosavadní koordinační funkce a podpůrné role. Současná právní úprava se řídí Nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/794 ze dne 11. května 2016.⁷⁰

Cíle Europolu jsou stanoveny ve článku 3 nařízení, a zní: „*Europol podporuje a posiluje činnost příslušných orgánů členských států, jakož i jejich vzájemnou spolupráci při předcházení závažné trestné činnosti dotýkající se dvou nebo více členských států, terorismu a těm formám trestné činnosti, které se dotýkají společného zájmu, jenž je předmětem některé politiky Unie, a při boji proti takové trestné činnosti.*“⁷¹

Pro uskutečnění cílů stanovených ve článku 3 se zavazuje Europol k vykonávání jednotlivých úkolů. Jako ty klíčové úkoly uvádí Bohumil Pikna tyto:

- a) *Shromažďování, uchovávání, analýza, a výměna operativních a jiných informací,*
- b) *Bezodkladné informování příslušných orgánů členských států prostřednictvím národní jednotky o informacích, které se těchto států týkají, a o veškerých zjištěných souvislostech mezi trestnými činy,*
- c) *Napomáhání vyšetřování v členských státech, zejména předáváním veškerých příslušných informací národním jednotkám,*
- d) *Podání žádosti příslušným orgánům dotčených členských států o zahájení, vedení, nebo koordinaci vyšetřování a ve zvláštních případech navrnutí zřízení společných vyšetřovacích týmů,*
- e) *Poskytnutí zpravodajských informací a analytické podpory členským státům v souvislosti s významnými mezinárodními událostmi,*

⁷⁰ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/794 ze dne 11. května 2016 o Agentuře Evropské unie pro spolupráci v oblasti prosazování práva (Europol) a o zrušení a nahrazení rozhodnutí 2009/371/SVV, 2009/934/SVV, 2009/935/SVV, 2009/936/SVV a 2009/968/SVV, (Úř. věst. L 135, 24.5.2016, s. 53—114). Dostupné z WWW: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1548773976203&uri=CELEX:32016R0794>

⁷¹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/794 ze dne 11. května 2016 o Agentuře Evropské unie pro spolupráci v oblasti prosazování práva (Europol) a o zrušení a nahrazení rozhodnutí 2009/371/SVV, 2009/934/SVV, 2009/935/SVV, 2009/936/SVV a 2009/968/SVV, (Úř. věst. L 135, 24.5.2016, s. 53—114). Dostupné z WWW: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1548773976203&uri=CELEX:32016R0794>

f) *Vypracování posouzení hrozeb, strategických analýz a všeobecných situačních zpráv, které se týkají jeho cíle včetně posouzení hrozeb organizované trestné činnosti (článek 4 rozhodnutí).*⁷²

4.4.3 Eurojust

Eurojust byl založen v roce 2002 rozhodnutím Rady o zřízení Eurojustu a poté byl začleněn do institucionálního rámce Niceskou smlouvou v roce 2003. Původně fungoval už od roku 2001 jako provizorní jednotka pro soudní spolupráci zvaná ProEurojust, jehož působení skončilo nařízením o zřízení Eurojustu (2002). V současnosti je upraven Nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1727.⁷³

Agentura byla založena za účelem vyrovnat takzvané „misky vah“, kde na jedné straně působí Europol a jeho aktivity spojené s policejní koordinací a sdílením informací a na druhé působí právě Eurojust, který má zdokonalit justiční spolupráci ve věcech trestních. Docílit se tak má potřebné rovnováhy při dosahování shodného cíle obou těchto oblastí, a to snížení přeshraniční a organizované trestné činnosti. Jeho založením se dosáhlo vytvoření vyšší dimenze justiční spolupráce, jejíž podstatou je koordinace a podpora spojená s vyšetřováním a trestním stíháním závažné přeshraniční a organizované trestné činnosti, a to:

- a) *Za účasti dvou a více členských států nebo,*
- b) *Členského státu a Evropské komise (OLAF) v případech spojení s trestnou činností proti finančním zájmům Unie nebo,*
- c) *Členského státu a třetí země podle dohody, kterou schválila Rada.*⁷⁴

Přesto je funkce Europolu ve vztahu k trestní pravomoci vnitrostátních orgánů pouze subsidiární. K tomu, aby Eurojust mohl zahájit svou činnost, musí být požádán jedním nebo více členskými státy, nebo může jednat z vlastní iniciativy. Agentura úzce spolupracuje s Evropskou justiční sítí.

⁷² PIKNA, Bohumil. *Vnitřní bezpečnost v právu a politice Evropské unie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016, s. 252.

⁷³ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1727 ze dne 14. listopadu 2018 o Agentuře Evropské unie pro justiční spolupráci v trestních věcech (Eurojust) a o nahrazení a zrušení rozhodnutí Rady 2002/187/SVV, PE/37/2018/REV/1, (Úř. věst. L 295, 21.11.2018, s. 138—183). Dostupné z WWW: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1548809324741&uri=CELEX:32018R1727>

⁷⁴ PIKNA, Bohumil. *Vnitřní bezpečnost v právu a politice Evropské unie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016, s. 301.

4.4.4 Úmluva o právní pomoci ve věcech trestních

Záměrem úmluvy je podpořit a zjednodušit vzájemnou pomoc mezi justičními, policejními a celními orgány v trestních věcech a zrychlit a zefektivnit soudní spolupráci. Doplnjuje Úmluvu Rady Evropy z roku 1959 o vzájemné pomoci v trestních věcech a její protokol z roku 1978. Úmluva je platná od roku 2005.⁷⁵

Elementárními body úmluvy jsou žádosti o vzájemnou pomoc, která řeší například problematiku zasílání procesních písemností do jiných zemí EU, zasílání rejstříků trestů, žádosti o dočasné předání osob, které jsou ve vazbě nebo ve výkonu trestu etc. Dalším klíčovým bodem je otázka zvláštních forem vzájemné pomoci. Pod tento bod spadá například předání odcizených předmětů nalezených v zemi EU, které mají být zpřístupněny dožadující se zemi, aby je mohla navrátit majitelům. Dále dočasné předání osoby držené ve vazbě do země, ve které má probíhat vyšetřování, umožňuje vyslechnutí svědka pomocí videokonference, nebo povoluje tzv. sledované zásilky. Dle této úmluvy může být odposloucháván telekomunikační provoz, pokud o to požádá příslušný orgán jiné země EU, který je k tomu oprávněn v této zemi EU.

4.4.5 Společné vyšetřovací týmy

Společné vyšetřovací týmy mají zásadní význam pro zjednodušení a zefektivnění přeshraniční policejní spolupráce, zpravidla při výměně operativních informací, operativních prověrek a policejních šetření, neboť výsledky těchto úkonů a aktivit policie nelze použít jako důkaz před soudem, nebylo-li k provedení úkonu zažádáno prostřednictvím oficiální žádostí o právní pomoc. Společné vyšetřovací týmy jsou zavedeny rámcovým rozhodnutím Rady pro justici a vnitřní věci (2002)⁷⁶, čímž Unie učinila velký krok ke zdokonalené formě přeshraničního vyšetřování trestných činů, primárně terorismu a obchodu s drogami a lidmi. Na základě dohody je možný vstup do vyšetřování společných vyšetřovacích týmů, a to subjekty Unie, jako je Evropský úřad pro boj proti podvodům (OLAF), Eurojust a Europol.

⁷⁵ Úmluva o vzájemné pomoci v trestních věcech mezi členskými státy Evropské unie, vypracovaná Radou na základě článku 34 Smlouvy o Evropské unii, (Úř. věst. C 197, 12.7.2000, s. 3—23). Dostupné z WWW : [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:42000A0712\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:42000A0712(01))

⁷⁶ Rámcové rozhodnutí Rady ze dne 13. června 2002 o společných vyšetřovacích týmech, (Úř. věst. L 162, 20.6.2002, s. 1—3). Dostupné z WWW: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1548887058775&uri=CELEX:32002F0465>

4.4.6 Evropský zatykáací rozkaz

Je prvek zavedený rámcovým rozhodnutím Rady o evropském zatykáacím rozkazu⁷⁷, jehož podstata spočívá v provedení zásady vzájemného uznávání rozhodnutí vydaného justičním orgánem členského státu na poli trestního práva. Rámcové rozhodnutí o evropském zatykáaci v jistém smyslu zbavuje, lépe řečeno, členské státy se jeho přijetím de facto vzdávají části své suverenity ve prospěch ostatních členských států, neboť automaticky uznávají a vykonávají rozhodnutí justičních orgánů jiných členských zemí. Zároveň jsou ale oprávněny zatykáč odmítnout z důvodů právních a věcných, kterými jsou například amnestie nebo věk osoby, či překážka *ne bis in idem* (ne dvakrát v jedné věci). Rámcové rozhodnutí svým způsobem zredukovalo a zpřehlednilo oblast extradičních smluv mezi jednotlivými členskými státy, avšak zatykáací rozkaz není nástroj obligatorní, a tudíž členské státy mohou nadále postupovat při extradici podle původních smluv. Účelem zatykáče je pouze zrychlení a zjednodušení předání osoby.

4.5 Bezpečnost České republiky

Česká republika si je vědoma posledních trendů v oblasti kriminality i terorismu, kdy hlavním kritériem je často nadnárodnost až globálnost těchto fenoménů, a snaží se na ně adekvátně a efektivně reagovat svou zahraniční i vnitrostátní politikou. Aktivní přístup České republiky znamená především solidárnost a podpůrnost vůči ostatním státům, neboť Česká republika doposud nebyla zasažena teroristickým útokem. To však neznamená, že riziko terorismu České republice přímo nehrozí. Právě kvůli její aktivitě v mezinárodní politice a členství v organizacích jako je Evropská unie a NATO je bezesporu hledáček terorismu namířen i na naši zemi.

Protiteroristické úsilí České republiky jde ruku v ruce s úsilím na úrovni Evropské unie a NATO. Přitom využívá i klíčové unijní dokumenty, jako Evropská protiteroristická strategie a s ní spojený Akční plán Evropské unie pro boj s terorismem, Sankční seznamy EU vytvářené v souvislosti se sankcemi proti financování terorismu, Strategie boje proti radikalizaci a rekrutování a Akční plán Evropské unie pro boj s radikalizací a rekrutováním, Akční plán na posílení bezpečnosti výbušnin, Akční plán k tématu chemických, biologických, radiologických látek a nukleárních materiálů, pravidelná půlroční zpráva protiteroristického koordinátora Evropské unie aj. V této souvislosti nelze opomíjet ani aktivity v rámci Organizace spojených národů (OSN), zejména

⁷⁷ Rámcové Rozhodnutí Rady ze dne 13. června 2002 o evropském zatykáacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy, (Úř. věst. L 190, 18.7.2002, s. 1—20). Dostupné z WWW: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX%3A32002F0584>

implementaci Globální strategie boje proti terorismu OSN z roku 2006 a spolupráci České republiky s protiteroristickými orgány OSN.⁷⁸

⁷⁸ ČESKÁ REPUBLIKA. *Strategie České republiky pro boj proti terorismu od r. 2013: Opatření , zaměřená na minimalizaci rizik a dopadů potenciálních teroristických útoků na území České republiky a proti zájmům České republiky v zahraničí.* In: . Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2013, ročník 2013, číslo 3. s. 4. Dostupné z WWW: <https://www.mvcr.cz/soubor/3-nap-2013-material-pdf.aspx>

5 Výzkum

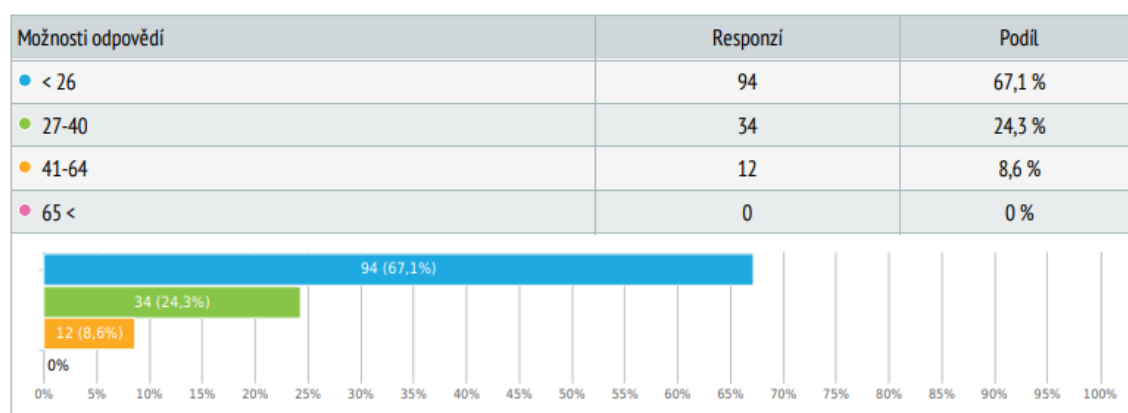
Výzkumná část je vytvořená na základě dotazníkového šetření na portálu Survio.com⁷⁹. Dotazníky byly šířeny mezi respondenty zejména skrze sociální sítě, tudíž nahodilost respondentů není úplná. Největší počet respondentů je ze skupin na sociální síti Facebook.com, přičemž tyto skupiny jsou tvořeny dobrovolníky pro vyplňování dotazníků.

Demografické složení dotazníku je takové, že ze 140 odpovídajících osob bylo 88 žen a 52 mužů. Majoritní věková skupina byla skupina do 26 let včetně, jejíž podíl se vyšplhal k 67 % ze všech respondentů. Následovala věková skupina mezi 27-40 roky včetně, jejíž podíl činil 24 %, dále skupina spadající do kategorie 41-64 let včetně, jejíž část z celku činí 8,6 %. Žádný z respondentů nespadal do kategorie osob starších 65 let včetně. Návratnost dotazníků činila 140 vyplněných dotazníků z celkového počtu 236 zobrazení dotazníku. Poměr vyplněných dotazníků ku nevyplněným byl 59 % ku 41 %.

Tab. 2: Vyberte Vaši věkovou kategorii.⁸⁰

13. Vyberte Vaši věkovou kategorii.

Výběr z možností, zodpovězeno 140x, nezodpovězeno 0x

Do dotazníkového šetření se zapojilo nejvíce osob s dokončeným středoškolským vzděláním, kterých bylo 64, druhou nejpočetnější skupinou jsou lidé s vysokoškolským vzděláním s počtem 61 vyplněných dotazníků. Následovala skupina s výučním listem s počtem 8 respondentů, dále skupina se základním vzděláním s počtem 4 respondentů, a nakonec skupina s vyšším odborným vzděláním se 3 respondenty.

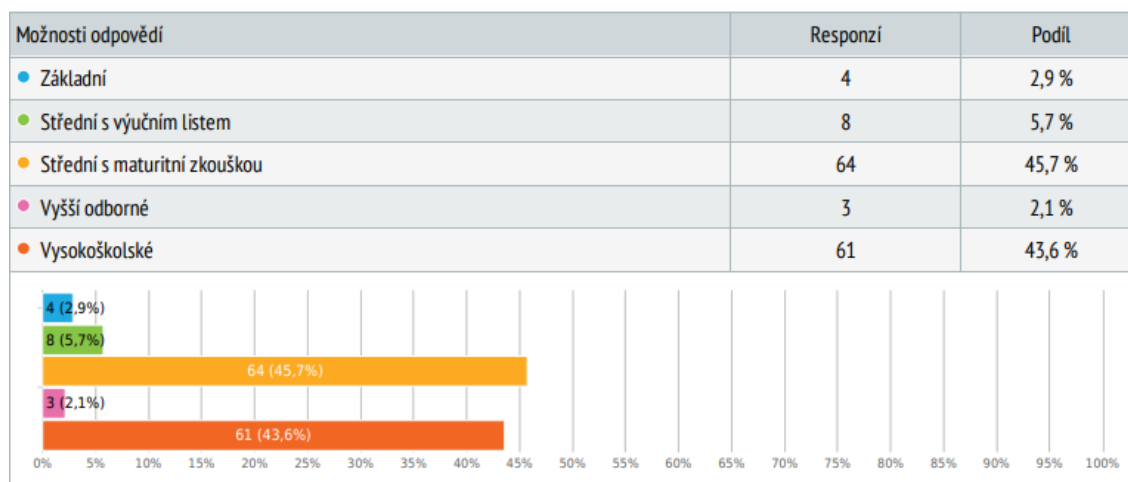
⁷⁹ <https://www.survio.com/survey/d/G7H5H5W8X5V9U7G9A>

⁸⁰ „Vlastní zdroj“

Tab. 3: Zvolte Vaše nejvyšší dosažené vzdělání.⁸¹

14. Zvolte Vaše nejvyšší dosažené vzdělání.

Výběr z možností, zodpovězeno 140x, nezodpovězeno 0x

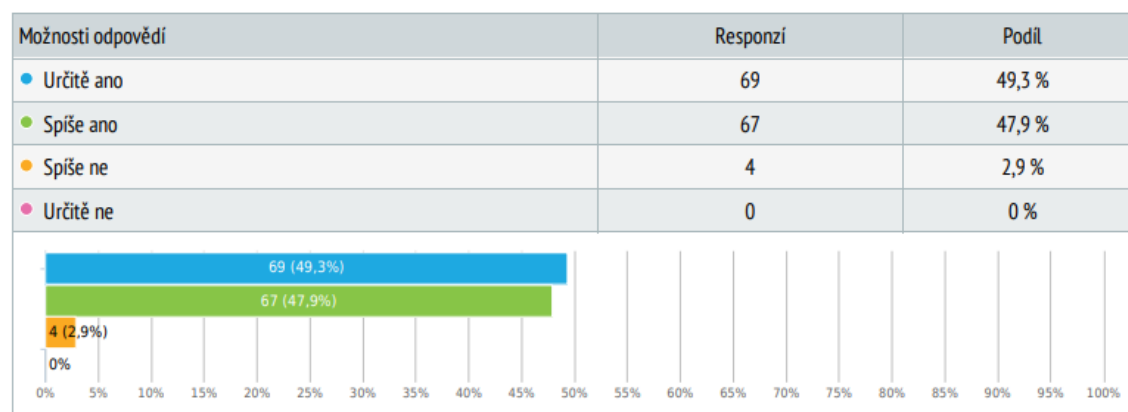

První otázku, kterou respondenti zodpovídali, se týkala vnímání bezpečnosti České republiky, respektive vyjádření pocitu bezpečí. Z výsledků jasně vyplývá, že respondenti považují Českou republiku jako velmi bezpečnou. Lze se domnívat, že respondenti při odpovídání porovnávali bezpečnostní situaci České republiky a zbytku států EU, zejména západní Evropy, oproti které je v České republice bezpečno hlavně z pohledu terorismu a nelegální migrace, ač zde riziko terorismu hrozí.

Tab. 4: Je podle Vás Česká republika bezpečný stát?⁸²

1. Je podle Vás Česká republika bezpečný stát?

Výběr z možností, zodpovězeno 140x, nezodpovězeno 0x

V druhé otázce měli respondenti seřadit fenomény podle jejich nebezpečnosti pro Českou republiku. Fenomény byly seřazovány systémem 1-7, přičemž hodnota 1 znamenala nejvyšší nebezpečí, tudíž fenomény s nejmenším koeficientem respondenti

⁸¹ „Vlastní zdroj“

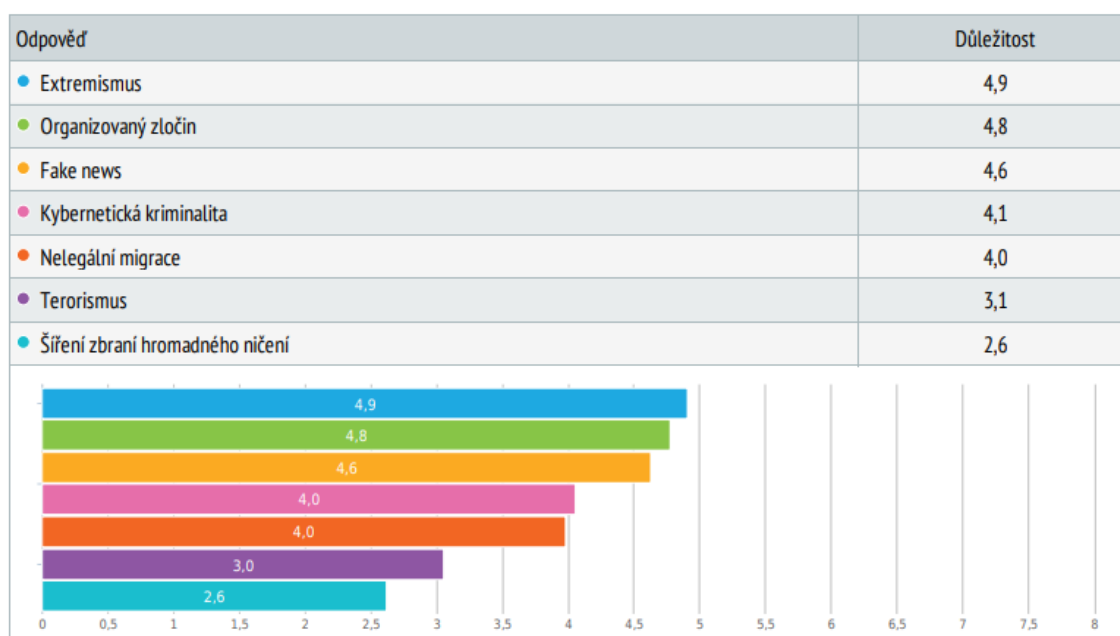
⁸² „Vlastní zdroj“

považují za nejnebezpečnější. Jako první dva nejnebezpečnější dva fenomény zvolila většina respondentů šíření zbraní hromadného ničení a terorismus. Nutno podotknout, že tyto spolu úzce korelují, neboť jedním z největších globálních rizik je právě distribuce zbraní hromadného ničení do rukou teroristických skupin. Zřejmý je i odraz nyní už proběhlé migrační krize, jež skončila na třetí pozici. Zdá se, že fakt že se k migrační krizi v České republice přistupuje značně populisticky a kriticky, způsobil odsun extremismu na zadní příčky a ukázalo se tak, že je vůči extremismu v současné době česká společnost mnohem benevolentnější.

Tab. 5: Seřadte vyjmenované fenomény podle jejich nebezpečnosti pro Českou republiku.⁸³

2. Seřadte vyjmenované fenomény podle jejich nebezpečnosti pro Českou republiku.

Seřazení dle důležitosti, zodpovězeno 140x, nezodpovězeno 0x

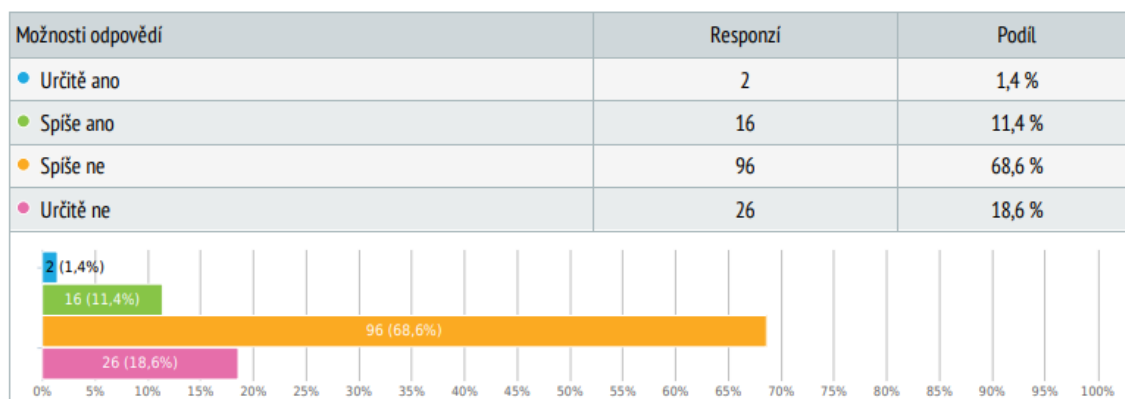
V otázce č. 3 respondenti odpovídali na otázku, zda se obávají teroristického útoku v České republice. Zde je od pohledu patrné, že majorita se útoku neobává, avšak velká většina z nich projevila jisté pochyby o tom, že útoky nenastanou. Problémem, který tuto nerozhodnost působí je zajisté fakt, že terorismus je nepředvídatelný, globální fenomén, zasahující své cíle právě tam, kde to nejméně čekají. Druhým faktem je to, že zahraniční politika České republiky, participace a podpora v mezinárodních organizacích zasahujících proti terorismu značně eskaluje riziko, že se i my můžeme stát terčem útoků.

⁸³ „Vlastní zdroj“

Tab. 6: Obáváte se v České republice teroristického útoku?⁸⁴

3. Obáváte se v České republice teroristického útoku?

Výběr z možností, zodpovězeno 140x, nezodpovězeno 0x

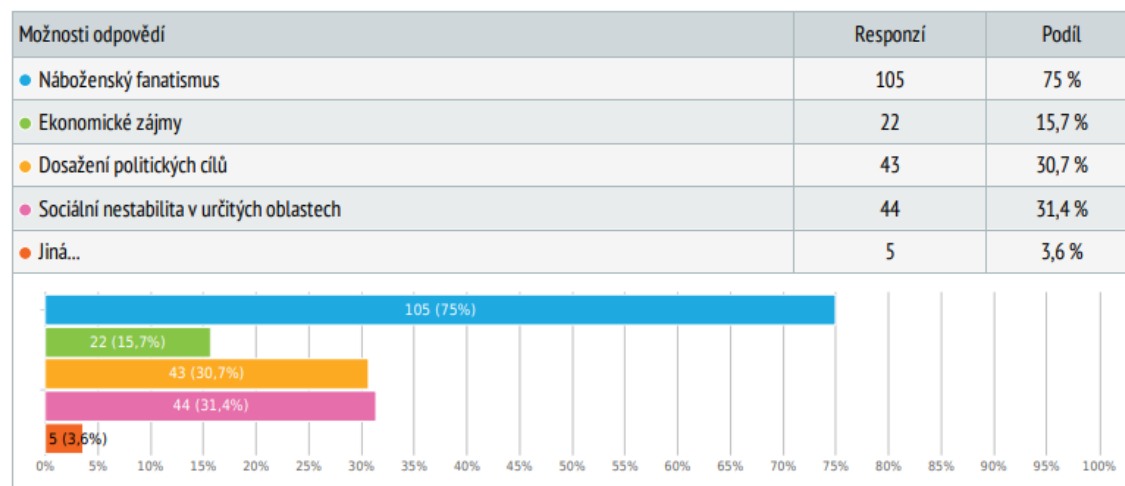

U otázky č. 4 měli respondenti možnost zvolit 1 a více odpovědí. Zde je evidentní, že současná společnost má spojený terorismus zejména s náboženstvím, respektive náboženským fanatismem, jež je v současnosti vypodobňován a reprezentován zejména islamistickými teroristickými hnutími a organizacemi. Podle typologie profesora Mareše lze ale pod příčiny terorismu zařadit všechny zmíněné faktory.

Tab. 7: Co je podle Vás příčinou terorismu?⁸⁵

4. Co je podle Vás příčinou terorismu?

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 140x, nezodpovězeno 0x

V otázce č. 5 byla znovu možnost volby více odpovědí. Jako nejčastější odpověď na to, kam primárně cílí teroristé své útoky, vyšla obchodní centra, následovaná letišti, metrem, dále sportovními stadiony a nádražími, náboženskými budovami a budovami

⁸⁴ „Vlastní zdroj“

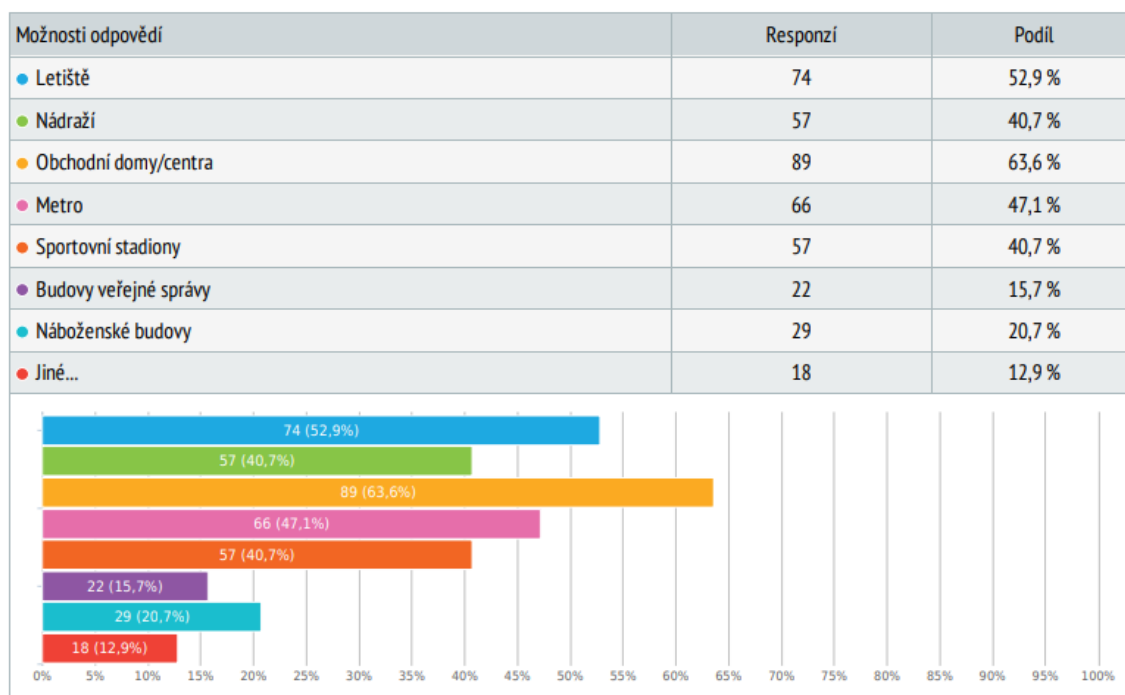
⁸⁵ „Vlastní zdroj“

veřejné správy. U této otázky je evidentní znalost respondentů teroristických taktik, protože nejčastěji volili možnosti s největší koncentrací osob.

Tab. 8: Na jaká místa podle Vás primárně cílí teroristé svými útoky?⁸⁶

5. Na jaká místa podle Vás primárně cílí teroristé svými útoky?

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 140x, nezodpovězeno 0x

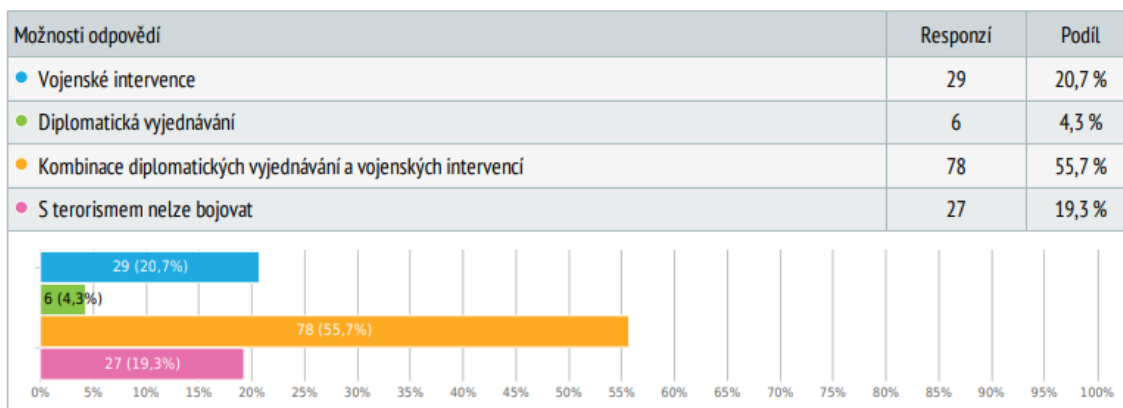
V otázce č. 6 šlo zejména o zjištění postoje respondentů k přístupu USA a Evropské unie k problematice terorismu na Blízkém východě. Jak je známo, Spojené státy americké praktikují politiku vojenských intervencí, které započali jako reakce na nelítostné útoky 11. 9. 2001. Od té doby praktikují tzv politiku „rogue states“, jež je založená na hesle: „S teroristy se nevyjednává, ale bojuje.“ Naproti tomu zejména státy Evropské unie prosazují nejprve politická vyjednávání a až v hraničních případech přistupují k vojenským intervencím. Z tabulky je zřejmé, že nejpreferovanější možností je evropský typ boje s terorismem. Téměř na roveň respondenti postavili postup pomocí vojenských intervencí a tvrzení, že s terorismem nelze bojovat. Samotná diplomatická vyjednávání jsou řešením jen pro nízké procento, zřejmě velmi pacifických respondentů.

⁸⁶ „Vlastní zdroj“

Tab. 9: Jaký způsob boje s terorismem na Blízkém východě je podle Vás neúčinnější?⁸⁷

6. Jaký způsob boje s terorismem na Blízkém východě je podle Vás neúčinnější?

Výběr z možností, zodpovězeno 140x, nezodpovězeno 0x

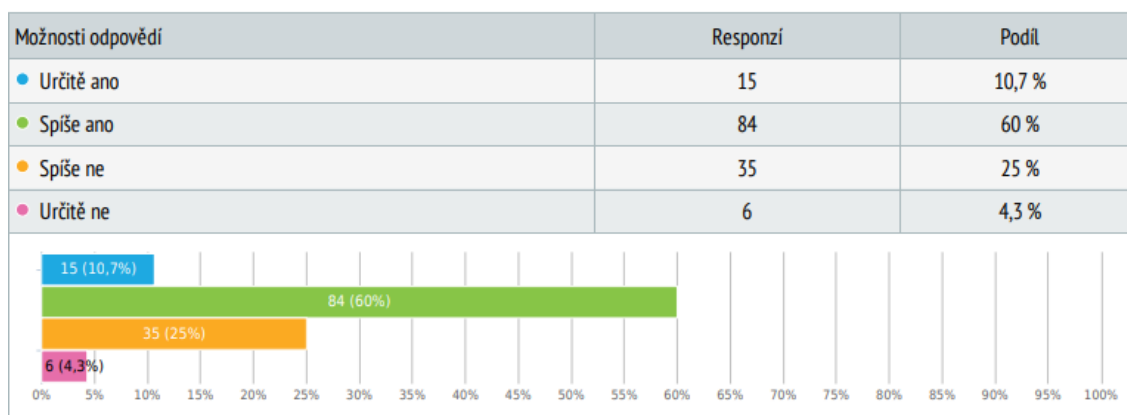

Otázka č. 7 se věnovala bezpečnosti v EU a jejímu vnímání z pozice občanů. Výsledky jsou poněkud překvapivé, neboť i přes fakt, že bezpečnostní situace na území Evropské unie není zdaleka ideální. To je zapříčiněno proběhlou migrační krizí, vysokým rizikem teroristického útoku a dalšími faktory. Zhruba 70 % ze všech dotázaných považuje Evropskou unii za bezpečnou, což je navzdory událostem z uplynulých let, konkrétně teroristickým útokům v Paříži, Londýně, Bruselu a dalších městech, pozitivní výsledek.

Tab. 10: Považujete Evropskou unii za bezpečnou?⁸⁸

7. Považujete Evropskou unii za bezpečnou ?

Výběr z možností, zodpovězeno 140x, nezodpovězeno 0x

Otázka č. 8 se týkala názoru respondentů na kroky, které činí EU při eliminaci terorismu. Výborně hodnotí její kroky pouze zlomek respondentů, dobře její kroky hodnotí zhruba třetina respondentů, nicméně převažují názory kritické vůči krokům EU. Téměř polovina respondentů nevidí žádnou efektivitu v přístupech a krocích Evropské

⁸⁷ „Vlastní zdroj“

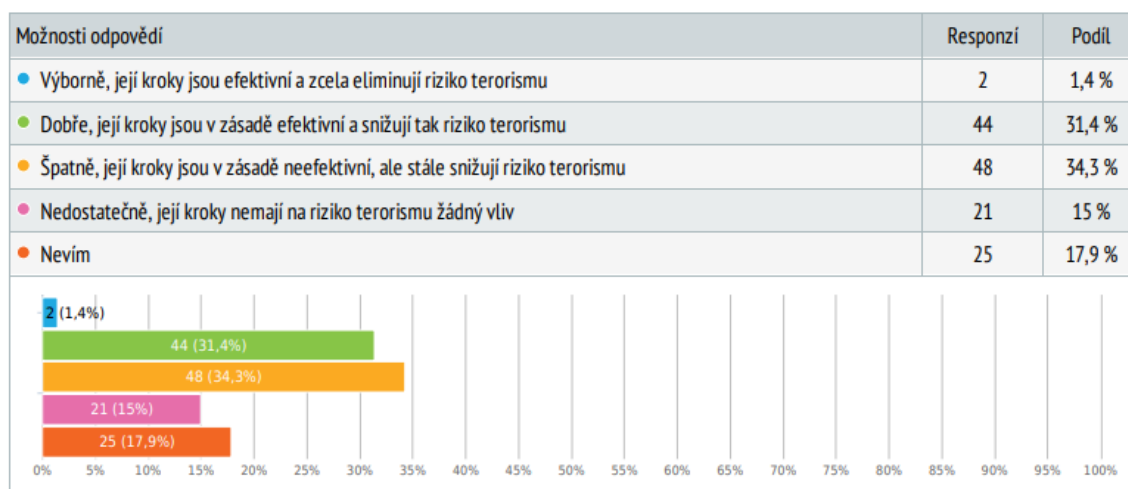
⁸⁸ „Vlastní zdroj“

unie. Evidentní je také absence názoru na postup EU vůči terorismu, protože odpověď „nevím“ zvolila téměř 1/5 všech respondentů. Při porovnání výsledků této otázky s otázkou předchozí, lze z nich vyčíst, že ačkoli občané EU považují unii za bezpečnou, nepřisuzují tuto dosaženou míru bezpečí interní ani externí bezpečnostní politice EU, nýbrž bezpečnostním politikám jednotlivých států.

Tab. 11: Jak si podle Vašeho názoru počíná Evropská unie v boji proti terorismu?⁸⁹

8. Jak si podle Vašeho názoru počíná Evropská unie v boji proti terorismu?

Výběr z možností, zodpovězeno 140x, nezodpovězeno 0x

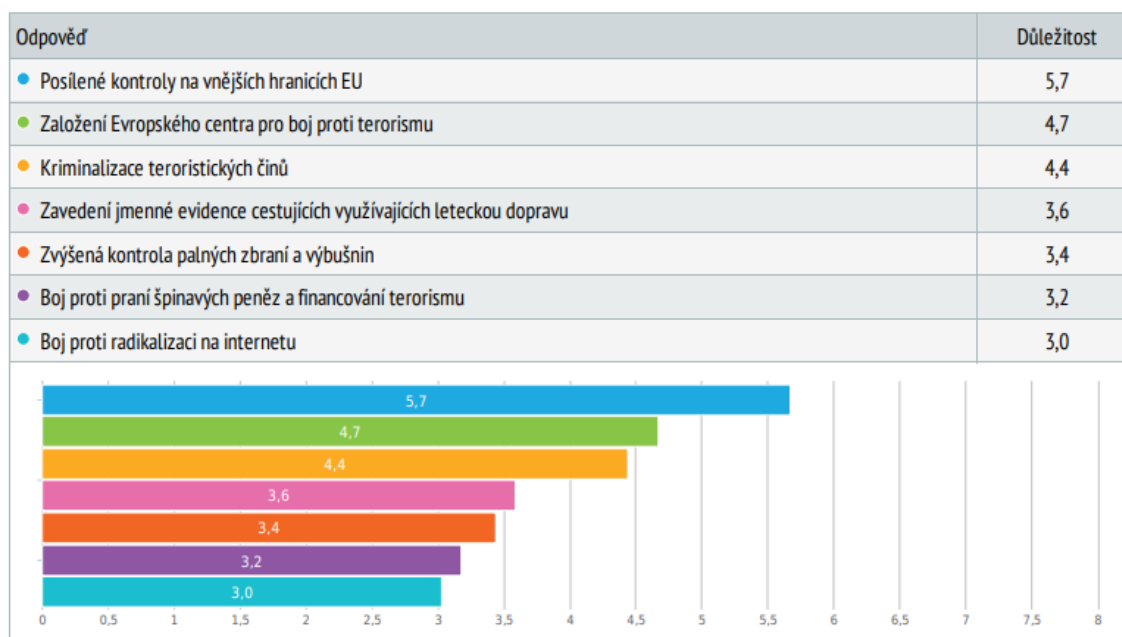
V otázce č. 9 měli respondenti seřadit konkrétní kroky Evropské unie proti terorismu systémem 1.-7., přičemž krok přiřazený na 1. pozici znamenal hodnocení „nejvíce efektivní“. To znamená, že opatření s nejnižším koeficientem zvolili respondenti za nejefektivnější. Jako nejefektivnější vyhodnotili boj proti radikalizaci na internetu, následovaný opatřením na boj proti praní špinavých peněz, dále bylo opatření pro zvýšenou kontrolu zbraní a výbušnin, zavedení jmenné evidence cestujících leteckou dopravou, pak kriminalizace teroristických činů, založení Evropského centra pro boj proti terorismu a jako poslední skončilo opatření posílených kontrol na vnějších hranicích EU. Překvapivé je umístění opatření na posílení kontroly na vnějších hranicích EU na konci tabulky, které respondenti považují za nejméně efektivní.

⁸⁹ „Vlastní zdroj“

Tab. 12: Seřadte následující kroky Evropské unie v boji proti terorismu podle jejich efektivity.⁹⁰

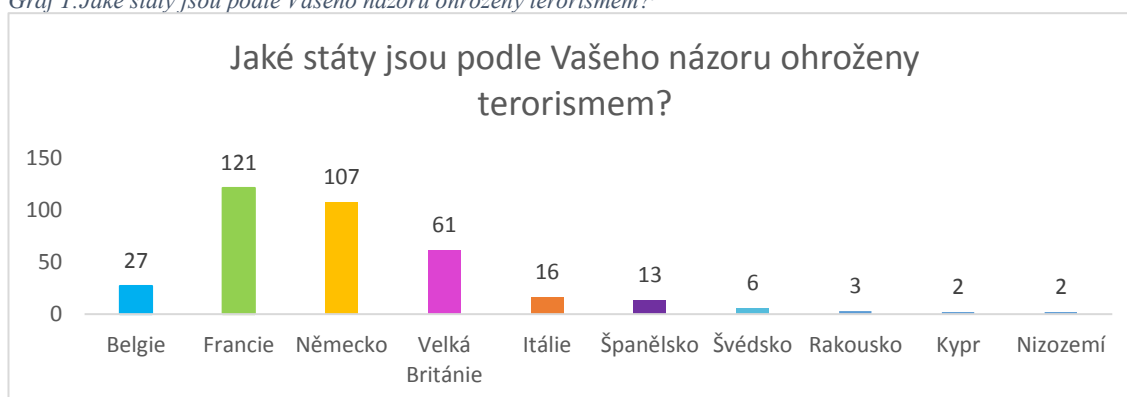
9. Seřadte následující kroky Evropské unie v boji proti terorismu podle jejich efektivity.

Seřazení dle důležitosti, zodpovězeno 140x, nezodpovězeno 0x

Otázka č. 10 byla na principu otevřených odpovědí, kdy respondenti mohli vyjmenovat ty státy EU, které jsou podle jejich názoru nejohroženější terorismem. Nejpočetněji byla zmíněna Francie, konkrétně ji napsalo 121 osob z celkových 140. Následovalo Německo se 107 hlasy, dále Velká Británie s 61 hlasy, Belgie s 27 hlasy, Itálie s 16 hlasy, Španělsko s 13 hlasy, dále Švédsko se 6 hlasy, Rakousko se 3 hlasy a konečně Kypr a Nizozemí po 2 hlasech. Z odpovědí lze vyčíst trend, že respondenti tipují, že doposud nejvíce zasažené státy terorismem, budou cíli teroristů i nadále. Navíc v odpovědích zajisté reflektuje i fakt, že první dva státy, tedy Francie a Německo, jsou nejvíce zasaženy migrační krizí z celé EU.

Graf 1: Jaké státy jsou podle Vašeho názoru ohroženy terorismem?⁹¹

⁹⁰ „Vlastní zdroj“

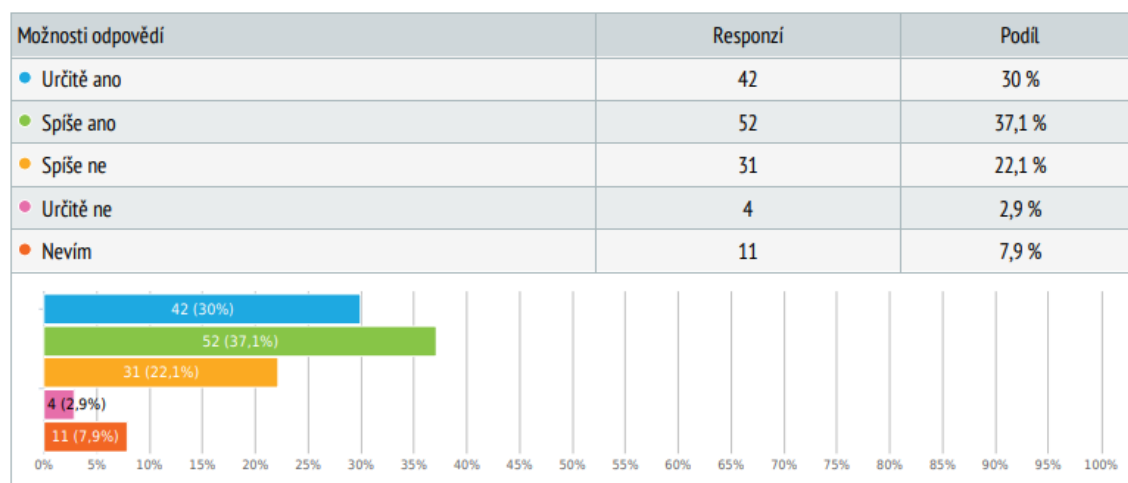
⁹¹ „Vlastní zdroj“

Otázka č. 11 zjišťovala názor respondentů na koherenci mezi migrační krizí a teroristickými útoky v Evropě. Z dosažených výsledků je patné, že souvislost mezi oběma fenomény spatřuje téměř 70 % respondentů, zatímco názor, že spolu migrace a terorismus nesouvisí, vyslovila zhruba ¼ osob. Z dosažených dat není zřejmé, že spolu migrační krize a terorismus v EU přímo souvisí.

Tab. 13: Souvisí podle Vás současná migrační krize v EU s teroristickými útoky v Evropě?⁹²

11. Souvisí podle Vás současná migrační krize v EU s teroristickými útoky v Evropě?

Výběr z možností, zodpovězeno 140x, nezodpovězeno 0x

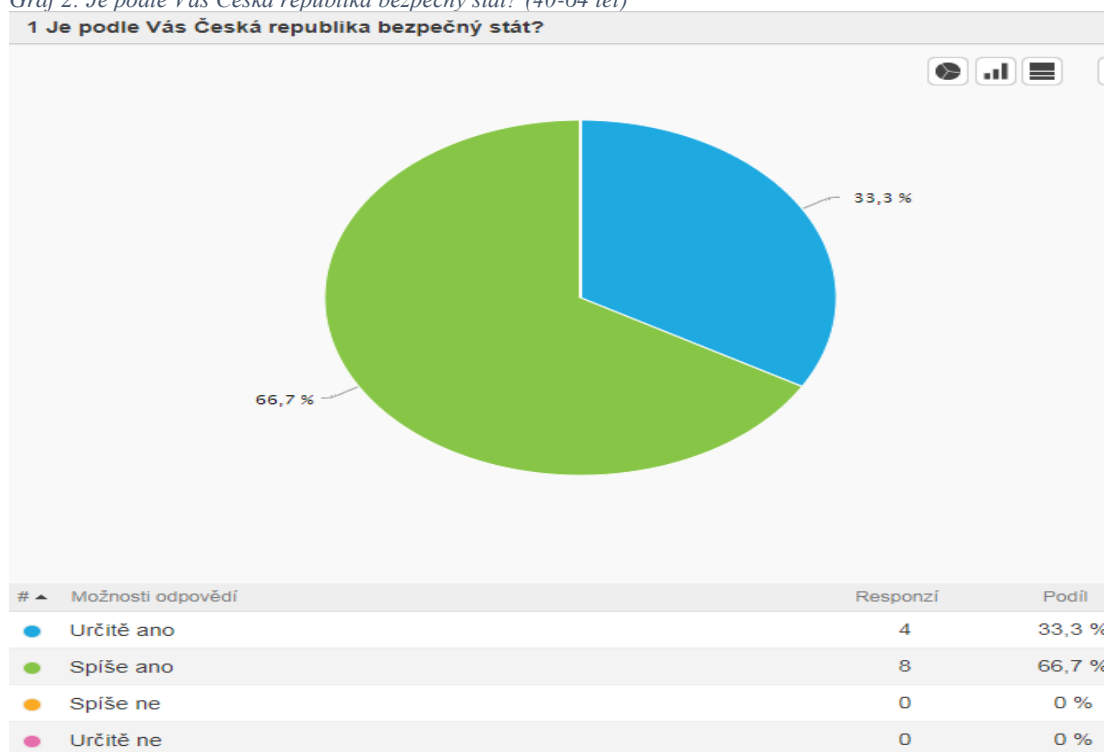

⁹² „Vlastní zdroj“

Hypotéza 1: Respondenti věkových kategorií 41-64 let a 65 a více let považují Českou republiku za velmi bezpečnou, ale Evropskou unii nikoliv.

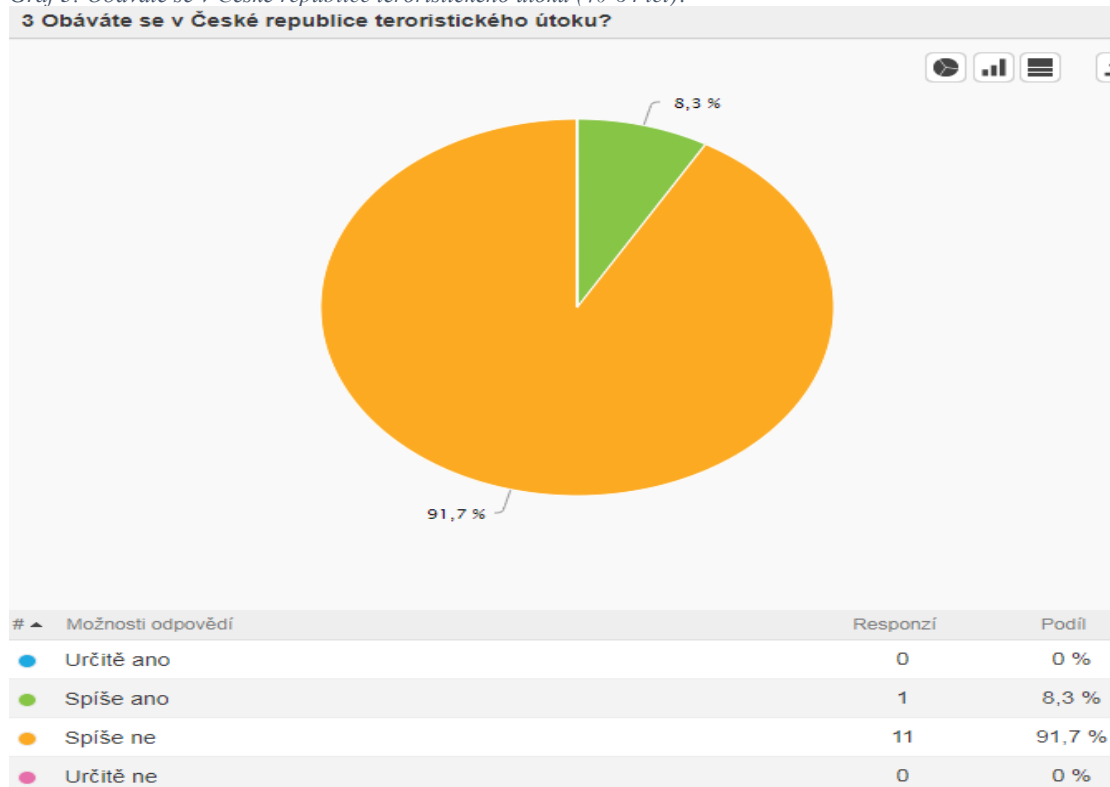
Výsledek: K potvrzení nebo vyvrácení této hypotézy byly použity výsledky otázek č. 1,3 . a 7. Podmínky této hypotézy splnilo pouze 12 respondentů ve věku 40-64 let a dotazník nezodpověděl bohužel žádný respondent starší 65 let. Vzhledem k malému počtu respondentů spadajících do těchto věkových kategorií je reliabilita a validita výsledků neprůkazná, každopádně je zde vidět určitý trend. Ten potvrzuje hypotézu, že lidé ve věku 40-64 let považují Českou republiku jako bezpečný stát, ve kterém neočekávají teroristické útoky. Podobný postoj zaujali respondenti i k bezpečnosti EU, kterou považují $\frac{3}{4}$ odpovídajících za bezpečnou.

Graf 2: Je podle Vás Česká republika bezpečný stát? (40-64 let)⁹³

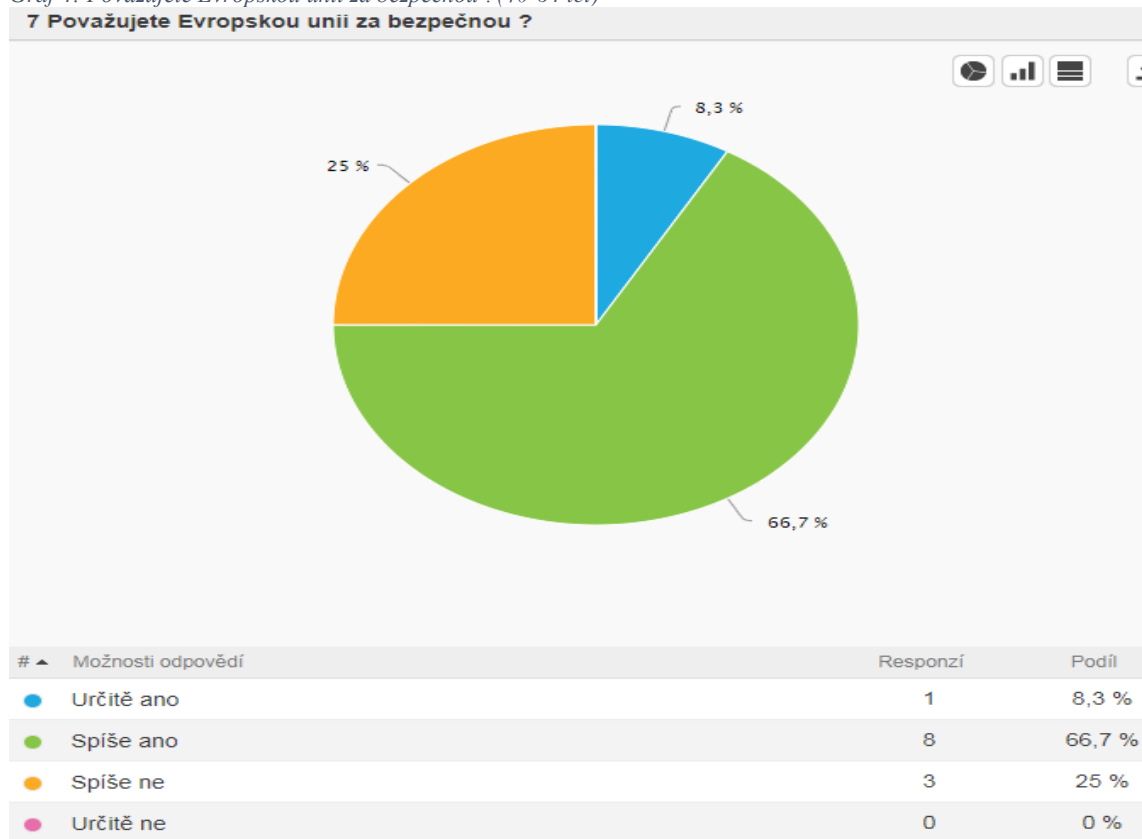

⁹³ „Vlastní zdroj“

Graf 3: Obáváte se v České republice teroristického útoku (40-64 let)?⁹⁴

Graf 4: Považujete Evropskou unii za bezpečnou? (40-64 let)⁹⁵

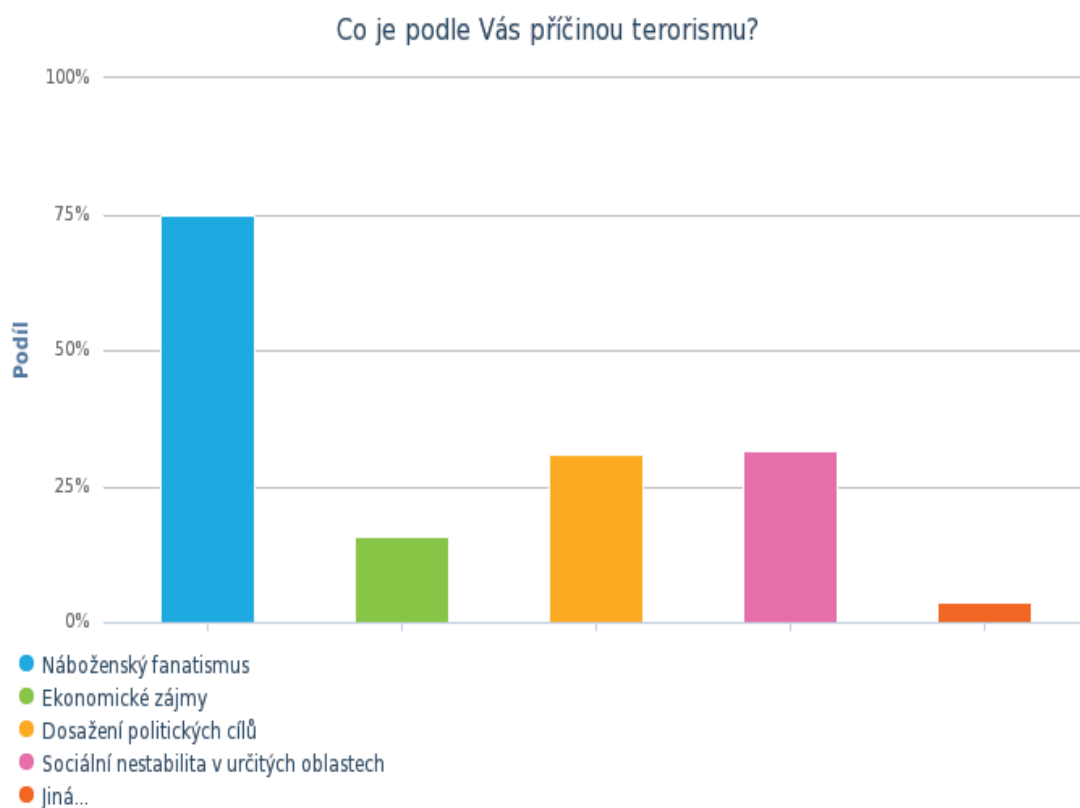
⁹⁴ „Vlastní zdroj“

⁹⁵ „Vlastní zdroj“

Hypotéza 2: Respondenti považují dosahování politických cílů za hlavní příčinu terorismu.

Výsledek: Hypotéza nebyla potvrzena, neboť v otázce č.4 s možností více odpovědí, která byla stěžejní pro tuto hypotézu, respondenti zvolili se značným náskokem náboženský fundamentalismus jako příčinu terorismu. Dosahování politických cílů skončilo 3. v pořadí. Zjištěná data jednoznačně ukazují na vnímání respondentů událostí v posledních letech, kdy je terorismus médií připisován výhradně náboženskému fundamentalismu, respektive islamismu. Dochází k častým démonizacím islámu jako takového, čímž dochází k polarizování společnosti. K tomuto vnímání jednoznačně přispívají i současná islamistická hnutí, jež se prezentují a pasují se do rolí kazatelů jediné správné víry, nicméně si nárokují i dosažení politických cílů jak na regionální, tak mezinárodní úrovni.

Graf 5: Co je podle Vás příčinou terorismu?⁹⁶

⁹⁶ „Vlastní zdroj“

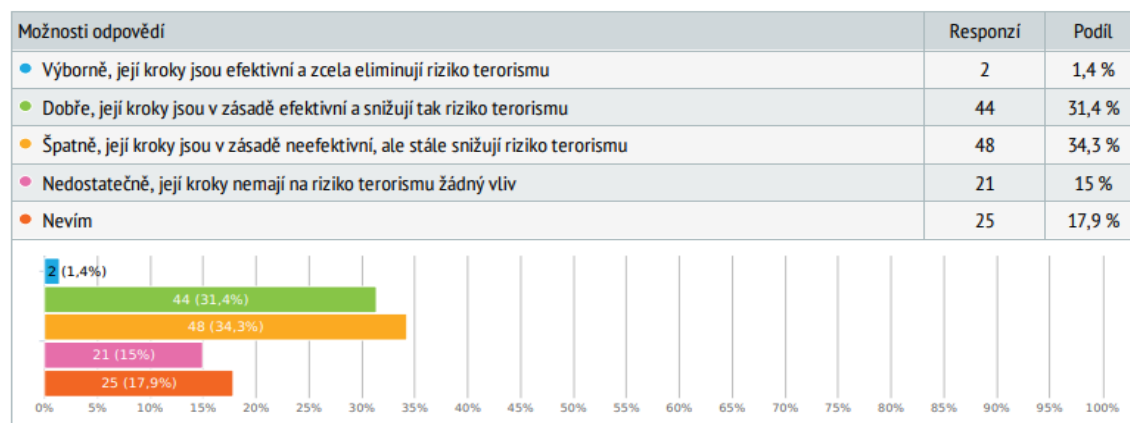
Hypotéza 3: Respondenti považují opatření EU za nedostatečné a přisuzují zhoršení bezpečnostní situace v EU migrační krizi.

Výsledek: V tomto případě došlo k potvrzení hypotézy. Vycházelo se z výsledků otázek č. 8 a č. 11. V názoru na efektivnost počínání EU vůči terorismu výsledky dopadly s mírnou převahou negativně, tedy že její opatření jsou neefektivní. Tyto dvě možnosti zvolilo dohromady téměř polovina všech dotázaných. Velká část dotázaných na tuto otázku nenašla odpověď. Jakkoli byly názory na efektivitu kroků EU vyrovnané, v otázce, zda terorismus souvisí s migrační krizí, měli respondenti jasno. Zhruba 70 % dotázaných si myslí, že zde je souvislost.

Tab. 14: Jak si podle Vašeho názoru počíná Evropská unie v boji proti terorismu? (40-64 let)⁹⁷

8. Jak si podle Vašeho názoru počíná Evropská unie v boji proti terorismu?

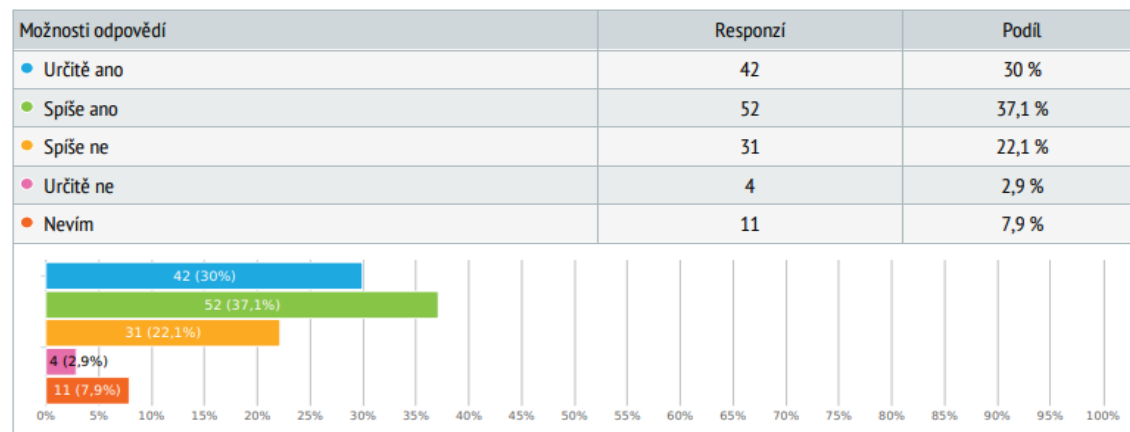
Výběr z možností, zodpovězeno 140x, nezodpovězeno 0x

Tab. 15: Souvisí podle Vás současná migrační krize v EU s teroristickými útoky v Evropě? (40-64 let)⁹⁸

11. Souvisí podle Vás současná migrační krize v EU s teroristickými útoky v Evropě?

Výběr z možností, zodpovězeno 140x, nezodpovězeno 0x

⁹⁷ „Vlastní zdroj“

⁹⁸ „Vlastní zdroj“

Závěr

Z hlediska globálnosti, bezprostřednosti, krutosti a nebezpečnosti fenoménu terorismu je stále více zapotřebí se touto hrozbou zabývat. Je zřejmé, že extrémistické smýšlení lidí je nemožné naprosto vykořenit, avšak je nutné činit opatření a kroky k jeho eliminaci.

Práce stručně a konstruktivně shrnuje názory předních českých i světových teoretiků, zabývajících se bezpečností, terorismem, extremismem a podobně. Z tohoto shrnutí je nicméně evidentní, že nepanuje shoda jak v jednotné definici terorismu, tak ve stanovení jeho typologie. Tento fakt jen svědčí o složitosti této hrozby. Dále zde vyvstává potřeba zdokonalení a větší participace zpravodajských služeb jednotlivých států a zároveň jejich vzájemná kooperace. Pokud se zpravodajské služby světa nedokáží spojit v jeden celek a nebudou jednotně postupovat v předcházení teroristických činů a eliminaci teroristických zárodků, nikdy tento fenomén nebude zcela pod kontrolou. Za jednoznačný úspěch lze považovat porážku Islámského státu, respektive zabránění jeho území. Porážka to však rozhodně není definitivní, neboť zaniklo pouze území, nikoli jeho přívrženci a zastánci hodnot na tomto území prosazovaných. Ze základních koncepčních dokumentů, právních i politických nástrojů Evropské unie je snadno čitelné, že soustředí značnou pozornost a vkládá nemalé prostředky do politiky a opatření, které zamezí rozpínání teroristických struktur na jejím území, tak šíření extremistických nálad napříč společnostmi.

Praktická část přináší náhled na názory občanů České republiky a Evropské unie, zejména na bezpečnost a hrozbu terorismu, dále mapuje znalosti a zkušenosti ohledně terorismu. Výsledky práce deklarují, že občané napříč pohlavím, věkovými kategoriemi a vzděláním stále považují jak Českou republiku, tak prostor Evropské unie za bezpečný. Přesto, že respondenti České republiky se neobávají teroristických útoků na jejím území, považují hrozbu terorismu jako jednu z nejvýznamnějších dnešní doby. V otázkách týkajících se EU respondenti byli vcelku kritičtí, zejména u témat týkajících se počínání EU v oblastech jako je migrační krize či boj s terorismem. Zároveň je u respondentů jasná představa, že terorismem jsou nejvíce ohroženy státy s otevřenou migrační a multikulturní politikou, tedy zpravidla státy západní Evropy.

Seznam zkratek

AQI - Al-Káida v Iráku

CBRN - Program solidarity EU

CEPOL - Evropské unie pro vzdělávání a výcvik v oblasti prosazování práva

COSI - Výbor pro operativní spolupráci v oblasti vnitřní bezpečnosti

Daesh (popř. Daiish, Daash, Daish) - Al-Dawla Al-Islamiya fi al-Iraq wa al-Sham

EASO - Evropský podpůrný úřad pro otázky azylu

EDU - Protidrogová jednotka Evropolu

EEODN - Evropská síť jednotek pro zneškodňování výbušnin a střeliva

ETA - Euskadi Ta Askatasuna (Baskicko a jeho svoboda)

eu-LISA - Agentura pro rozsáhlé informační systémy

Eurojust - Orgánem Evropské unie zřízený za účelem zvýšení efektivity mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech mezi členskými státy Evropské unie

Europol - Organizace zabývající se prevencí a potíráním organizované trestné činnosti

EUROSUR - Evropský systém ostrahy hranic

FIU-NET - finanční zpravodajské jednotky (Financial Intelligence Units)

FRA - Agentura Evropské unie pro základní práva

Frontex - Evropská agentura pro pohraniční a pobřežní stráž

IRA - Irská republikánská armáda

IS - Islámský stát

ISIL - Islámský stát Iráku a Levanty

ISIS - Islámský stát Iráku a Sýrie/Islámský stát Iráku a al-Sham

OBSE - Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě

OLAF - Evropský úřad pro boj proti podvodům

OPEC - Organizace zemí vyvážejících ropu

OSN - Organizace spojených národů

RAN - Síť pro zvyšování povědomí o radikalizaci

SBOP - Společná bezpečnostní a obranná politika

SCELPYLT - Systém ochrany a kontroly v oblasti výbušnin

SDF - Syrské demokratické jednotky

SIENA - Síť pro výměnu operativních a strategických oznámení a zpravodajských informací týkajících se trestné činnosti

SIS - Schengenský informační systém

SitCEN - Situační centrum Unie

VIS - Vízový informační systém

Literární zdroje

- 1) BALABÁN, Miloš, STEJSKAL, ed. *Bezpečné Česko v bezpečné Evropě*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2007. ISBN 978-80-87041-17-8.
- 2) BALABÁN, Miloš, STEJSKAL, ed. *Bezpečné Česko v bezpečné Evropě*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2007. ISBN 978-80-87041-17-8.
- 3) BERÁNEK, Ondřej, OSTŘANSKÝ, ed. *Islámský stát: Blízký východ na konci časů*. Praha: Academia, 2016. Orient (Academia). ISBN 978-80-200-2654-5.
- 4) BONANATE, Luigi. *Mezinárodní terorismus*. Přeložil Josef HAJNÝ. Praha: Columbus, 1997. Edice XX. století. ISBN 80-85928-45-0.
- 5) BRZYBOHATÝ, Marian. *Terorismus II*. 1. vyd. Praha: Police history, 1999. 197 s. ISBN 80-902670-4-1.
- 6) ČEJKA, Marek. *Encyklopedie blízkovýchodního terorismu*. Brno: Barrister & Principal, 2007. ISBN 978-80-87029-19-0.
- 7) DANICS, Štefan, KAMÍN. *Extremismus, rasismus a antisemitismus*. Praha: Policejní akademie České republiky, 2005. ISBN 80-7251-204-8.
- 8) DANICS, Štefan, TEJCHMANOVÁ. *Extremismus, radikalismus, populismus a euroskepticismus*. Vydání I. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2017. ISBN 978-80-7452-122-5.
- 9) EICHLER, Jan. *Terorismus a války v době globalizace*. 2., dopl. vyd. Praha: Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1790-9.
- 10) GERGES, Fawaz A. *Islámský stát: cesta k moci*. V Praze: Vyšehrad, 2017. Moderní dějiny (Vyšehrad). ISBN 978-80-7429-810-3.
- 11) HEYWOOD, Andrew. *Politické ideologie*. 4. vyd. Přeložil Zdeněk MASOPUST. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-137-3.
- 12) KOLEKTIV AUTORŮ. *Encyklopedie: Světový terorismus*. 1. vyd. Praha: Svojtka & Co., 2001, ISBN 80-7237-340-4.

- 13) MAREŠ, Miroslav, *Terorismus v ČR*. 1. vyd. Brno: Centrum strategických studií, 2005. 480 s. ISBN 80-903333-8-9
- 14) PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 3., rozš. vyd. Praha: Linde, 2012. ISBN 978-80-7201-889-5.
- 15) PIKNA, Bohumil. *Mezinárodní terorismus a bezpečnost Evropské unie: (právní náhled)*. Praha: Linde, 2006. ISBN 80-7201-615-6.
- 16) PIKNA, Bohumil. *Vnitřní bezpečnost v právu a politice Evropské unie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. ISBN 978-80-7380-611-8.
- 17) ŘEHÁK, David, FOLTIN, STOJAR. *Vybrané aspekty soudobého terorismu*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky-Agentura vojenských informací a služeb, 2008, ISBN 978-80-7278-443-1.
- 18) SOULEIMANOV, Emil, BELFER. *Terorismus: pokus o porozumění*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010. Sociologické aktuality. ISBN 978-80-7419-038-4.
- 19) SRB, Vladimír, HIRTLOVÁ, ed. *Radikalismus a jeho projevy v současném světě: sborník z mezinárodní vědecké konference ARC-VŠPSV, 10.-11.5.2007*. Kolín: Nezávislé centrum pro studium politiky, Academia Rerum Civilium - Vysoká škola politických a společenských věd, 2007. ISBN 80-86879-08-9.
- 20) TICHÝ, Lukáš. *Terorismus a energetika na Blízkém východě a v severní Africe, dopady pro EU a ČR*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2017. ISBN 978-80-87558-29-4.

Zahraníční literární zdroje

- 1) HENDERSON, Harry. *Terrorism*. New York: Facts on File, 2001. ISBN 978-0816042593.
- 2) HOFFMAN, Bruce. *Terrorismus Der unkläre Krieg. Neue Gefahren politischer Gewalt*. Frankfurt am Main: Fischer Taschenbuch Verlag, 2001, ISBN 978-3596156149.

- 3) SCHMID, P. Alex., JONGMAN. *Political Terrorism: A New Guide to Actors, Authors, Concepts, Data Bases, Theories, and Literature*. New Jersey : Bransaction Publishers, 2005, ISBN 978-1412804691.

Elektronické zdroje

- 1) RADA EVROPSKÉ UNIE A GENERÁLNÍ SEKRETARIÁT RADY,. Evropská bezpečnostní strategie – Bezpečná Evropa v lepším světě [online]. Lucemburk, 2009 [cit. 2019-01-20]. ISBN 978-92-824-2416-2. Dostupné z WWW: <https://www.consilium.europa.eu/media/30804/qc7809568csc.pdf>
- 2) EICHLER, Jan. Globální terorismus jako vážná hrozba pro civilní obyvatelstvo. In: *The science for population protection* [online]. Lázně Bohdaneč: Institutu ochrany obyvatelstva, 2013. ISSN 1803-635X. Dostupné z WWW: <http://www.population-protection.eu/prilohy/casopis/14/106.pdf>
- 3) ŠEDIVÍ, Jan. „Nové paradigma terorismu.“ Mezinárodní politika. Ústav mezinárodních vztahů. 2003. ISSN 0543-7962. Dostupné z WWW: <http://www.dokumenty-iir.cz/MP/MPArchive/2003/MP012003.pdf>
- 4) TAYLOR. France is ditching the ‘Islamic State’ name — and replacing it with a label the group hates. Washington Post [online]. Washington: Washington Post, 2014, 17.9. 2014 [cit. 2019-03-02]. Dostupné z WWW: https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2014/09/17/france-is-ditching-the-islamic-state-name-and-replacing-it-with-a-label-the-group-hates/?utm_term=.1ecf58a4b1b6
- 5) BBC News. BBC News: Islamic State group in Syria: Final assault on jihadists 'begins' [online]. Velká Británie: BBC, 2019, 01.03.2019 [cit. 2019-03-11]. Dostupné z WWW: https://www.bbc.com/news/world-middle-east-47415554?intlink_from_url=https://www.bbc.com/news/topics/cg41ylwvggnt/syrian-civil-war&link_location=live-reporting-story
- 6) Přepis prohlášení premiéra Tonyho Blaira z 5. 8. 2005. [cit. 2019-02-25]. Dostupné z WWW: <https://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20080909054553/http://www.number10.gov.uk/Page8041>
- 7) Český rozhlas: Plus: Co s bojovníky Islámského státu ?. Plus [online]. Praha: Český rozhlas, 2019, 18.2.2019 [cit. 2019-03-26].

Dostupné z WWW: <https://plus.rozhlas.cz/co-s-bojovniky-islamskeho-statu-optimalnim-resenim-bylo-evropske-guantanamo-7764321>

Legislativní předpisy

- 1) *Evropská komise*. Brusel, 2. prosince 2015 COM (2015) 624 final. Sdělení Evropské komise Evropskému parlamentu a Radě. Provádění Evropského programu pro bezpečnost: Akční plán EU proti nedovolenému obchodu se střelnými zbraněmi a výbušninami a proti jejich používání. Dostupné z WWW: <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2015/CS/1-2015-624-CS-F1-1.PDF>
- 2) Strategie Evropské unie pro boj proti terorismu, č 14469/4/05 ze dne 30.listopadu 2005, str. 9.-16. [cit. 2019-01-18]. Dostupné z WWW: <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=CS&f=ST%2014469%202005%20REV%204>
- 3) Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2017/541, ze dne 15. března 2017 o boji proti terorismu, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2002/475/SVV a mění rozhodnutí Rady 2005/671/SVV. Dostupné z WWW : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32017L0541>
- 4) Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2012/29/EU ze dne 25. října 2012 , kterou se zavádí minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu a kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2001/220/SVV Dostupné z WWW: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1548197773341&uri=CELEX:32012L0029>
- 5) Směrnice evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849 ze dne 20. května 2015 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES a směrnice Komise 2006/70/ES Dostupné z WWW: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32015L0849>
- 6) Směrnice evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849 ze dne 20. května 2015 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES

- a směrnice Komise 2006/70/ES Dostupné z WWW: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32015L0849>
- 7) Prováděcí nařízení Komise (EU) 2015/2403 ze dne 15. prosince 2015, kterým se stanoví společné pokyny o normách a technikách znehodnocování střelných zbraní k zajištění toho, aby znehodnocené střelné zbraně byly nevratně neschopné střelby (Úřední věstník Evropské unie L 333/62) Dostupné z WWW: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32015R2403>
- 8) Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/853 ze dne 17. května 2017, kterou se mění směrnice Rady 91/477/EHS o kontrole nabývání a držení zbraní (Úřední věstník Evropské unie L 137/22) Dostupné z WWW: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32017L0853>
- 9) Rozhodnutí Rady 2008/615/SVV ze dne 23. června 2008 o posílení přeshraniční spolupráce, zejména v boji proti terorismu a přeshraniční trestné činnosti, (Úř. věst. L 210, 6.8.2008). Dostupné z WWW: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:32008D0615>
- 10) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/794 ze dne 11. května 2016 o Agentuře Evropské unie pro spolupráci v oblasti prosazování práva (Europol) a o zrušení a nahrazení rozhodnutí 2009/371/SVV, 2009/934/SVV, 2009/935/SVV, 2009/936/SVV a 2009/968/SVV, (Úř. věst. L 135, 24.5.2016, s. 53—114). Dostupné z WWW: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1548773976203&uri=CELEX:32016R0794>
- 11) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/794 ze dne 11. května 2016 o Agentuře Evropské unie pro spolupráci v oblasti prosazování práva (Europol) a o zrušení a nahrazení rozhodnutí 2009/371/SVV, 2009/934/SVV, 2009/935/SVV, 2009/936/SVV a 2009/968/SVV, (Úř. věst. L 135, 24.5.2016, s. 53—114). Dostupné z WWW: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1548773976203&uri=CELEX:32016R0794>
- 12) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1727 ze dne 14. listopadu 2018 o Agentuře Evropské unie pro justiční spolupráci v trestních věcech (Eurojust) a o nahrazení a zrušení rozhodnutí Rady 2002/187/SVV, PE/37/2018/REV/1, (Úř. věst. L 295, 21.11.2018, s. 138—183). Dostupné z WWW: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1548809324741&uri=CELEX:32018R1727>

- 13) Úmluva o vzájemné pomoci v trestních věcech mezi členskými státy Evropské unie, vypracovaná Radou na základě článku 34 Smlouvy o Evropské unii, (Úř. věst. C 197, 12.7.2000, s. 3—23). Dostupné z WWW: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:42000A0712\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:42000A0712(01))
- 14) Rámcové rozhodnutí Rady ze dne 13. června 2002 o společných vyšetřovacích týmech, (Úř. věst. L 162, 20.6.2002, s. 1—3). Dostupné z WWW: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1548887058775&uri=CELEX:32002F0465>
- 15) Rámcové Rozhodnutí Rady ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkáacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy, (Úř. věst. L 190, 18.7.2002, s. 1—20). Dostupné z WWW: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX%3A32002F0584>

Seznam tabulek

Tab. 1: Politický terorismus	15
Tab. 2: Vyberte Vaši věkovou kategorii.	55
Tab. 3: Zvolte Vaše nejvyšší dosažené vzdělání.....	56
Tab. 4: Je podle Vás Česká republika bezpečný stát?.....	56
Tab. 5: Seřad'te vyjmenované fenomény podle jejich nebezpečnosti pro Českou republiku.	57
Tab. 6: Obáváte se v České republice teroristického útoku ?	58
Tab. 7: Co je podle Vás příčinou terorismu?	58
Tab. 8: Na jaká místa podle Vás primárně cílí teroristé svými útoky?	59
Tab. 9: Jaký způsob boje s terorismem na Blízkém východě je podle Vás nejúčinnější?	60
Tab. 10: Považujete Evropskou unii za bezpečnou?	60
Tab. 11: Jak si podle Vašeho názoru počíná Evropská unie v boji proti terorismu?	61
Tab. 12: Seřad'te následující kroky Evropské unie v boji proti terorismu podle jejich efektivity.	62
Tab. 13: Souvisí podle Vás současná migrační krize v EU s teroristickými útoky v Evropě?	63
Tab. 14: Jak si podle Vašeho názoru počíná Evropská unie v boji proti terorismu? (40-64 let)	67
Tab. 15: Souvisí podle Vás současná migrační krize v EU s teroristickými útoky v Evropě? (40-64 let)	67

Seznam obrázků

Obr. 1: Vývoj území IS	22
------------------------------	----

Seznam grafů

Graf 1: Jaké státy jsou podle Vašeho názoru ohroženy terorismem?	62
Graf 2: Je podle Vás Česká republika bezpečný stát? (40-64 let).....	64
Graf 3: Obáváte se v České republice teroristického útoku (40-64 let)?	65
Graf 4: Považujete Evropskou unii za bezpečnou?(40-64 let).....	65
Graf 5: Co je podle Vás příčina terorismu?	66